

MARINEBLAD

NUMMER 8 | DECEMBER 2018 | JAARGANG 128

KVMO 135
1883-2018 jaar

2019: geen woorden maar daden

ACTUEEL

Het strategisch
belang van de Arctic

HISTORIE

Het Papoea
Vrijwilligers Korps

COLUMN

Holslag over de
evolutie van de
macht van Japan

Inhoud

COLUMNS

- 3 **VOORZITTER KVMO**
- 16 **JONATHAN HOLSLAG**
- 23 **SERGEI BOEKE**

ACTUEEL / KENNIS

- DEALING WITH DOOM**
- 5 **OPENING REMARKS**
Marc de Natris
- 8 **EUROPE IN A MULTIPOLAR WORLD**
John Hulsman
- 12 **THE ONLY WAY FORWARD**
Caroline de Gruyter
- 17 **DE ARCTIC: OPNIEUW EEN HOT TOPIC**
Robert van Riel
- 26 **HET PAPOEA VRIJWILLIGERS KORPS (1961-1963)**
Casper van Bruggen

MENSEN / ACTIVITEITEN

- 31 **MASTEROPLEIDING MTPS**
- 32 **VANUIT HET BUITENLAND**
Jur van Kasteren
- 34 **KVMO VETERANENDAG**
- 35 **IN MEMORIAM**

VASTE RUBRIEKEN

- 22 **CARTOON**
- 24 **BOEKEN**
- 34 **KVMO ZAKEN**

www.kvmo.nl

**Marineblad is een uitgave van
de Koninklijke Vereniging
van Marineofficieren**

ISSN: 0025-3340

Hoofdreductie:

KTZ ing. M.E.M. de Natris
mw. drs. M.L.G. Lijmbach

Eindredactie

mw. drs. M.L.G. Lijmbach

Artikelencommissie

drs. A.A. Bon, LTZ1 (TD) ing. J.M.T. Bongartz,
KLTZ (LD) mr.dr. M.D. Fink, LTZ1 (LD) C.F.L.
Ghijsen, KLTZ (TD) F.G. Marx MSc., LTZ1 (TD)
dr. ir. W.L. van Norden, dr. A.J. van der Peet,
LTZ1 dr. R.M. de Ruiter, LTKOLMARNIS
R.A.J. de Wit

Medewerkers:

mw. drs. Z. Borgeld-Guman, mr. S. Boeke,
dr. J. Holslag, KLTZ (TD) H. Boomstra (cartoon),
MCD (foto's, tenzij anders vermeld)

Adres redactie

Wassenaarseweg 2
2596 CH Den Haag
Tel. 070-383 95 04
marineblad@kvmo.nl
www.kvmo.nl

Vormgeving

Frank de Wit
Tel. 038-455 17 54

Drukwerk

Wilco Art Books
Vanadiumweg 8
3812 PZ Amersfoort

Advertenties

070-383 95 04

Abonnementen

Voor leden van de KVMO is het Marineblad gratis. Informatie over het lidmaatschap van de KVMO staat op: www.kvmo.nl onder 'FAQ'. Niet-leden betalen € 49,50 (NL) of € 69,50 (buitenland) per jaar.

Copyright Marineblad

Overname van artikelen is enkel toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie en onder uitdrukkelijke vermelding van de bron. Artikelen in het Marineblad vertolken niet noodzakelijk de visie van het hoofdbestuur van de Koninklijke Vereniging van Marineofficieren of van de redactie. De inhoud van artikelen blijft geheel voor verantwoording van de auteur(s). Richtlijnen voor het schrijven en aanleveren van artikelen zijn in te zien op www.kvmo.nl onder 'Marineblad'.

Adreswijziging

Zo tijdig mogelijk schriftelijk doorgeven aan:
Secretariaat KVMO
Antwoordnummer 93244
2509 WB Den Haag
(geen postzegel nodig)
of info@kvmo.nl

foto cover: Marinier tijdens koudweertaining in Noorwegen, 2017. (Sgt. Jan Dijkstra/
Mediacentrum Defensie)

Column

Het jaar 2018, dat het jaar van de Defensienota 2018 met de slogan 'Investeren in onze mensen, slagkracht en zichtbaarheid' had moeten worden, loopt ten einde. De nota had voor het defensiepersoneel 'hoop en licht' kunnen en moeten brengen tijdens de donkere dagen voor Kerst. Helaas is van de mooie boodschap en goede bedoelingen uit de Defensienota niet veel terecht gekomen. De positieve energie die begin dit jaar door onze marine en krijgsmacht stroomde is veelal verdwenen. De

militairen en het burgerpersoneel zijn ruw wakker geschud uit hun droom dat alles eindelijk anders en beter zou gaan worden. De kerstgedachte tussen de sociale partners is ver te zoeken, met kortgedingen die door vakbonden worden gevoerd. Van de zichtbaarheid van investeren in een pakket goede arbeidsvoorwaarden is voor onze mensen helaas niet veel terug te zien. Dit is niet uit te leggen aan het personeel en zijn thuisfront en zeker niet goed voor Defensie. Dit betreurt ik, want zij hebben dit na de jarenlange bezuinigingen zeker niet verdiend. Het jaar 2018 is in mijn ogen dan ook het jaar van het gemiste momentum geworden.

2018 was ook een jubileumjaar van onze vereniging. Onze 135^e verjaardag hebben we op 23 november jl. afgesloten met het internationale symposium *Dealing With Doom*. In dit nummer staan de bijdragen van Caroline de Gruyter en John Hulsman, alsmede mijn openingswoord. Een belangrijke conclusie van het symposium was dat Nederland, Europa en de NAVO de onheilstijdingen kunnen voorkomen als zij zich bewust zijn van het mogelijke onheil en hier tijdig op anticiperen.

In 2018 zag tevens de nieuwe Defensie Industrie Strategie het licht. Defensie wil het beste materieel voor de beste prijs kopen, waarbij het Nederlandse bedrijfsleven maximaal betrokken moet gaan worden. Deze strategie versterkt en beschermt de Nederlandse kennis- en maakindustrie en kan onze scheepsbouwindustrie internationaal weer voor jaren op de kaart zetten. Als er invulling aan deze strategie wordt gegeven gaat onze marine met hoogwaardige, in (voor een deel) Nederlandse gefabriceerde schepen en onderzeeboten varen. Dit is goed voor jarenlange (onderhouds)werkgelegenheid onder andere in Vlissingen en Den Helder. Daarnaast zal het *early launching*-concept er voor kunnen zorgen dat onze nieuwe eenheden een exportproduct worden. Dit concept houdt in dat onze marine vaart met hoogwaardige, innovatieve en beproefde eenheden. In dat geval zal het exporteren van deze eenheden ervoor zorgen dat de belastingbetaler en de minister van Financiën uiteindelijk de lachende derden worden. Iedere geïnvesteerde euro kan op deze wijze namelijk via belastingen weer worden terugverdiend. Een mooi win-win scenario: de marine krijgt *state of the art* schepen en onderzeeboten, de Nederlandse kennis- en maakindustrie floreert en het zou - naast het beter kunnen beschermen van onze belangen op en vanuit zee - winstgevend kunnen zijn.

Deze winst zou het kabinet in de toekomst kunnen laten terugvloeien naar Defensie en haar personeel. Want zo langzamerhand moet voor hen het adagium 'drie keer is (kabinet Rutte) scheepsrecht' gaan gelden.

Ik wens u en de uwen fijne feestdagen en een mooi, gezond, veilig en koopkracht verbeterend 2019 toe.

Vrijdag 23 november jl. namen ca. 140 belangstellenden deel aan het internationale KVMO-symposium Dealing With Doom. In het Rotterdamse STC deelden gerenommeerde sprekers uit binnen- en buitenland hun visie op internationale politieke en maritieme ontwikkelingen en de betekenis daarvan voor de Koninklijke Marine.

Het Engelstalige symposium, dat onder leiding stond van Rear Admiral Robert Tarrant CB, was interactief, zodat ook de zienswijzen van de deelnemers aan bod konden komen. In dit Marineblad blikken we terug op deze inte-

ressante dag, met de speeches van respectievelijk KTZ Marc de Natris (voorzitter KVMO), John Hulsman (John C. Hulsman Enterprises) en Caroline de Gruyter (correspondent NRC Handelsblad).

Opening remarks

The Royal Association of Naval Officers celebrates her one hundred and thirty fifth anniversary with today's symposium which we have called 'Dealing With Doom'. I have to say; don't you think this is a 'nice' title for a birthday party?

Personally, I find the word doom ominous. In Dutch we say 'onheilsPELLend'. For me, doom stands for terrible and fatal things that are about to happen. And, perhaps unfortunately, these are the pivotal questions at the centre of our debate today. Thus, we are asking our speakers today to explain to us what they see happening with regards to International Security at sea and how we, as The Netherlands, as Europe or even as a NATO Alliance protect ourselves in future?

After the Cold War

When I joined the Navy 31 years ago, the Cold War was on-going, and the field of play was clear to everyone. There were good guys, us, and bad guys, the Soviet Union. A balance of power existed between the two super powers, a balance that seems to no longer exist today. If I look at the field of play today, much unclarity exists. Who are the good guys and who are the bad guys? Much has changed in the global geopolitical balance since the Cold War ended at the end of the Eighties. Because of the increasing influence of nations such as China, India and Turkey, these changes will likely continue for a long time to come. This raises the rather interesting and at

the same time worrying question of whether the good guys of the recent past will continue to be the good guys for the foreseeable future. I would add to this that the West, under the unquestioned leadership of the USA, has dominated the world stage for decades. However, it seems as if the main Western powers, such as the US and the UK are no longer willing or able to fulfill that role.

Looking at Europe, it seems that there has been less willingness to invest in the various national Armed Forces. For most of the Europeans, war has become a phenomenon that takes place out-of-sight and far away from home. Those people who witnessed armed conflict within our borders, and who could hold our nose to the grind stone, sadly, are becoming fewer and fewer in number. Thus, armed conflict has become something one reads about in a national newspaper or witnesses on TV but not something that might take place within European borders. Thank Goodness, I would say.

Cashing in – the consequences

However, there is a downside to all this. If the average European is not worried about a possible armed conflict

on the European mainland, it cannot be expected that there will be much political support for extra funding and investment that will contribute to the continued preservation of peace and security. As a result, we have been, but to use that phrase again, cashing in on the peace dividend since the Wall came down.

Because of our cashing-in, many European Armed Forces have now largely been marginalized. This is directly visible when examining the financial trends of the contributions of many European NATO nations. Only three European nations currently contribute at least 2% of their GDP towards their defence, thereby fulfilling the agreed NATO-norm. And it is clear that the agreement that all nations would fulfil their agreed obligations by 2024 is clearly being ignored by many nations, including The Netherlands.

That said, in those nations which border directly on Russia, the population is clearly worried about the security threat Russia poses to them and consequently, the defence budgets in these nations have been raised significantly. Why is this? Well, because this is the will of the people!

Not only the unwillingness to invest in security but also the seeming inability to fill all the vacancies within their Armed Forces, poses many Western Nations for a huge additional challenge. In their greying populations these nations are finding that young people have become a scarce commodity and that this cohort is easily able to

find other, better-paying jobs elsewhere in society. And if this was not enough, many of the Governments stimulate those youngsters that are interested in working for the Public Services to seek a role not in Defence but in Health, Education or the Police. Because of all this, there are literally thousands of vacancies at many Departments of Defence.

Therefore, a new doom scenario that is appearing before our eyes in The Netherlands is that whilst our Government is starting to re-invest in Defence, there are insufficient numbers of young people, especially young women, who are interested in fulfilling a role in the Armed Forces. To solve this, the preferred solution currently seems to be to employ more civilian staff that fulfils military functions. However, this alternative solution will only work during times of long-term peace and stability as civilians cannot be ordered to war or fulfil operational roles.

Climate change

When I joined the Navy, I specialised as a meteorologist and oceanographic officer. All those years ago we stood at the forefront of climate change and the start of the climate debate. It was the time when the first scientists stood up and predicted future doom. The icecaps would melt, sea-levels would rise, and the earth would be ravaged by severe weather, including super storms and heavy rainfall. Severe flooding in some parts of the world would be balanced with areas of severe draught elsewhere and lead to desertification and all the consequences of that for flora, fauna as well as human kind.

'It was the time [some 30 years ago] when the first scientists stood up and predicted future doom. The icecaps would melt, sea-levels would rise, and the earth would be ravaged by severe weather, including super storms and heavy rainfall'. (foto pixabay.com)

Participants to the KVMO symposium.

Although many people seem to prefer ignoring this, climate change is happening. Spring, summer and autumn of this year have been meteorologically unique. All this year has been very warm, sunny and dry. Not only in our small country, but all around the world. When looking at global heat maps, one could be excused for thinking that the whole world was on fire as large swathes coloured deep red! On these global maps, it is also striking to see that there was very little or no rainfall in a significant

'Climate change has become a threat multiplier and a major, perhaps unstoppable game changer'

number of inhabited areas. This lack of rain has had major ramifications for the food chain which has affected animals and people alike. Let me give you two examples:

- In Cape Town there had been no rain for almost 3 years. This has had such severe effects that when it did, finally rain last February, the local population took to the street *en masse* to perform a joy dance as the water had come very close to drying up completely.
- In California, which has been ravaged by draught and forest fires, rain fell at a time when the outside temperature was 48 degrees Celsius. It was the hottest ever recorded. Can you imagine the impact of this rain and what it means for crops and soil?

Long term draught will eventually drive people from their habitats as these become uninhabitable. Mass migration will follow, and an unstoppable caravan of people will start to move, thereby severely disrupting, perhaps even destroying society. I daresay therefore, that climate change has become a threat multiplier and a major, perhaps unstoppable game changer. It is leading to humanitarian disasters and mass migration of people. It is, by all measures, the fulfilment of a true doom scenario that was predicted all those years ago when I started my career.

That said, one could also argue the other way and postulate that climate change also offers opportunities, for example for the development of the Arctic and other cold areas in the world. As the ice melts, these will become accessible. However, the downside to this is that this in turn might lead to new areas of conflict as questions arise regarding the ownership of newly-found commodities. In that respect, it is something to note that the new world super powers, Russia, China and India, the last one of which has been specifically requested by President Putin to support this endeavour, are ready to commence mining North of the Arctic Circle.

The melting of the ice cap also has consequences for the North East Passage above Russia and the North West passage above Canada as these will be navigable for increasing periods of time during the year, thereby providing new transport route opportunities. However, allowing or denying access to these routes by the regional coastal states could have major consequences for the maintaining the status of our Merchant Navy as denying access would force our merchant ships to sail on less profitable or even loss-making routes.

As a small nation, focused on trade, we have a long tradition at sea and thus have a duty to upkeep 'Mare Liberum', the freedom of navigation. For that reason, our politicians must take a clear stance on issues such as these before politicians of other nations precede us.

So, back to the matter at hand, our symposium. For me the central tenet of our discussion today is clear: How will we protect ourselves in The Netherlands, in Europe, against these doom scenarios? How will we ensure that our future generations, our children and grandchildren, just like us, are able to flourish in a prosperous and secure environment in which they can safely and freely live, work and play? Will their future be conducted in accordance with a doom- or in accordance with a dream scenario? If you ask me: by dealing with doom, we can allow our children and grandchildren to dream of a future.

KTZ Marc de Natris is president of the KVMO.

Europe in a multipolar world

'If ignorant of both your enemy and yourself, you are certain to be in peril.'

Sun Tzu

Let us spare a thought for Europe's beleaguered elite. While there hasn't been a visionary amongst them, European leaders have so often seem buffeted by the storm, reacting to endemic, unsolved internal policy crises, even as they struggle to make sense of a world whose moorings have been slipped. There is a way forward, but it first and foremost involves ending the waste-of-time lamentations for the world that has passed, instead looking at our beguiling and confusing new era through the lens of hard-headed realism.

The first analytical Rubicon to be crossed is to clearly see the sort of world we live in today in terms of its power structure. Only then can successful policies be devised which fit the contours of today's era. It is best to think of the power structure of today's world as going back to the future, resembling nothing so much as the age of late Victorian titan, Lord Salisbury. Then as now, it was a time of complex multipolarity, an age when Britain far and away remained the greatest power on earth economically, politically, militarily, and culturally, even as it was in a long, gentle decline, almost imperceptively losing power year-on-year relatively to Imperial Japan, an awakening America, and the Kaiser's Germany.

Today we again live in such an era of complex multipolarity, where China's straightforward challenge to American global dominance remains at least a generation away, even as it (and other Emerging Market powers such as India) gains power relative to the US from a very low base. The US is by far first amongst equals but many and new powers are relatively gaining on it year on year, as the focus of the world shifts to Asia (where many of these powers are located).

Seeing this new era clearly is not likely to make the western foreign policy establishment very happy. For it is

not the world that Wilsonians and EU cheerleaders talked of, one of simple multipolarity where a declining US and a rising Europe were relatively equal power players on the global scene, perhaps along with a biddable China. French intellectuals have dreamed about such a world, but any casual reading of today's headlines makes it clear what intellectual fool's gold this wish-fulfilment amounts to. But nor does today's power structure correspond to the fevered imaginings of American neoconservatives either. With the full force of the colossal failure of Iraq and the corresponding Lehman Brothers crisis there for all to see, few even in Washington seriously talk anymore of America as being master of a unipolar world, like the Romans at the height of the Augustan Empire being the only game in town. In fact, Donald Trump's recent 'America First' messaging is an implicit signal of the country's relative decline, that things are not as they once were and it is time to 'Make America Great Again.' So history, in its usual ironical way, has made a mockery of the dreams of many on both sides of the Atlantic. For Europe to continue to matter in our new era, seeing this new, surprising structural reality clearly is the necessary first analytical step.

After this structural insight, for Europe there are two great questions, about supposedly long-familiar points of reference, which is where we will begin and end: The state of the US and the state of the EU itself. For it is not the strategic challenges ahead that are the real problem, but instead understanding that as I put it in my new book *To Dare More Boldly: The Audacious Story of Political Risk*, we in the West must come to the understanding that often 'We are the risk'. If Europe is to strategically thrive in the new era, it must definitively explain what is happening to its greatest ally, and what is happening to itself.

Jacksonianism as the key to unlocking the riddle of Donald Trump

Contrary to what the many contemporary analysts locked in Trump Derangement Syndrome say the president does hew to a traditional American school of thought, and an old and venerable one at that, that of the populist foreign policy views of Andrew Jackson, ideas that have been around since at least the 1820s. It is no accident that when President Trump (as is customary) was asked by the National Gallery of Art which pictures he wanted for his personal office he and Steve Bannon immediately and reflexively chose the picture of America's Seventh President to adorn the West Wing.

What do Jacksonians think? First, they believe that America's globalist foreign policy in the Cold War was not a universal strategic posture, but instead a specific response to the specific Soviet threat. With the passing of this threat a generation ago, Jacksonians urge that the US should now retrench and run a far less overweening foreign policy, but also one where America worries far more about its specific, narrow national interests, and shuns the thankless role of global policeman.

'If Europe is to strategically thrive in the new era, it must definitively explain what is happening to its greatest ally, and what is happening to itself'

Jacksonians believe US foreign policy should prioritize American national sovereignty and internal coherence, and independence of action. Jacksonians do not want to order far-away people's lives but are determined to protect their own lives, values, traditions, and dignity from outside interference, be it the jurisdiction of the International Criminal Court or the multilateral structures of the Paris Treaty on Global Warming. For Jacksonians, their loyalty and sympathy moves outwards from those closest to home: family, state, country, world. This is diametrically opposed to the view of the Wilsonians who make up the lion's share of the western foreign policy elite. For Jacksonians the three foreign policy priorities are: tamping down on illegal immigration, see US stops paying exorbitant costs of being the ordering power, and ending American free trade 'losses.'

In his reticence to fecklessly militarily intervene across the globe (for example eschewing a major role in Syria) and scepticism of the merits of nationbuilding, the Jacksonian President Trump rejects the recent neoconservative foreign policy of George W. Bush. In his assertion of American sovereignty and disavowal of multilateralism, he rejects the Wilsonian foreign policy of his predecessor Barack Obama. It is only in understanding this definitive ideological difference that Europeans can begin to better deal with this radically different iteration of US foreign policy.

A key to understanding Jacksonianism is to recognise that it is not an isolationist creed, but neither is it a form of internationalism Europeans are used to American leaders holding. President Trump wants to get things done in the world but on his (and America's) narrow terms. Alliances do not matter for themselves, they matter when the allies deliver. If they do, then (and remember this president wrote a book entitled *The Art of the Deal*) those allies are perfectly entitled for an 'ask' in return, to solicit American help for their own foreign policy priorities in exchange for having bolstered the US.

President Trump is eminently transactional; but to make the most of what he is offering, Europeans will have to learn to explain how they are actually helping the US attain its foreign policy priorities while at the same time explicitly making it clear what they practically want in return. In other words, out should be vague and vaporous speeches about common values, in should be specific discussions of how Europe can help the US in policy terms and what it wants in return.

The issues at hand

Having gamed out the true nature of the world order we presently live in (complex multipolarity) as well as the ideological nature of the Trump Revolution (Jacksonianism) only then can Europe look at the major strategic issues confronting it.

Hulsman on the danger of Russia: 'A Europe continuing sanctions is a player helping America further its strategic goals'. (pixabay.com)

Over the dangers of Russian adventurism, Europe (particularly as we start the long goodbye of Russia hawk Chancellor Merkel) must realise that though Moscow remains a real problem, it is one that is eminently manageable. First, no amount of President Putin's bond-villain talent for fear-mongering must obscure the plain fact that he is in charge of a country that is indisputably in decline; Russia's one-trick pony economy is merely the size of the state of Texas. Rampant corruption, hideous demographic trends, and an utter reliance on oil and gas to power what's left of the economy mean that this is a dangerous power, but merely in the way a wounded bear should not be treated lightly. And there is absolutely nothing Putin has done during his long reign to alter Russia's downward power trajectory one jot.

Second, the sanctions are undoubtedly working. According to *Bloomberg Economics*, western sanctions may have knocked as much as six percent of GDP off Russia's economy over the past four years, and the drag isn't likely to go away any time soon. Over Russia, the joint goal must be for the US and Europe to follow a 'steady as she goes' joint strategic policy, knowing that time is on their side.

President Trump, hamstrung by both the Mueller investigation and strong hawkish bipartisan antipathy in Congress for the Putin regime, is unable to change course over the Kremlin, even if he would like to. It is up to Europe to match this continuing American effort, making it clear that adventurism at Europe's borders will not be tolerated. A Europe continuing sanctions is a player helping America further its strategic goals. It should not be shy about either doing so, or saying so.

Preoccupied by its many existential crises, there hasn't been nearly enough discussion in European strategic circles about the rise of China as a country and Asia as a region. In our new world, Asia is truly the key to it all, the source of much of the world's future economic growth as well of most of the world's coming geopolitical risk. In a poisonous, polarised Washington over the past few years, one of the precious few sources of bipartisan agreement has been both parties' increasing distrust that Beijing is morphing into a status quo power. Instead China is seen as evolving into a peer competitor over time, the only one with the potential on its own to possibly (over the next generation or so) challenge America for global supremacy.

For all of Europe's many (and often justified) irritations with the present administration, its strategic choice should never be in doubt. It is the EU which has rightly launched a number of complaints with the WTO about China's serial pilfering of the West's intellectual property (IP) secrets.

It is Europe that agrees with America that Beijing is not playing by the global trading rules by overly subsidising its state-owned champions. Likewise, for all the universal condemnations of Donald Trump on the continent, the US is not holding up to one million Uyghurs prisoner. For all our many (and real) differences for enduring economic, political, and cultural reasons the two transatlantic poles have far more interests and values in common than either does with China.

As a consequence, Europe should work with the quad, the four Pacific-based powers (US, Australia, India, and Japan) tentatively grouping together to hedge against China's expansion into the Indo-Pacific. As the region is suffused with water geostrategically, it is European navies that are primed to play a major role in this evolving strategy. Given the Netherlands' historical ties to Indonesia, The Hague can play a specifically important role here, seeing to it that Jakarta remains evenly balanced between its growing economic ties to Beijing and its strategic links with the West. Again, this would be a positive example of Europe transactionally mattering.

As for crises closer to home, the present sight of the slow-motion Brexit car crash must not obscure the underlying reality of the UK's central role in any future western defence posture. Despite the country's present political and strategic confusion, the obvious European play is to keep London as close as possible through common NATO links, avoiding placing too much emphasis on the fool's gold of the common European defence initiative. London (along with Paris and Washington) remains one of only three western countries capable of full-spectrum operations. For the West to flourish, London must, with the help of the US and Europe's more pro-British allies, keep the UK on the reservation.

Conclusion: The necessity of looking in the mirror

If European leaders manage to get this far, weaving their way intellectually through the thicket of truly understanding the changed nature of the world we live in, apprehending the Trump Revolution, and devising strategic policies to fit this new era, one last hurdle must be overcome. What is Europe, and what does it want for its transactional help in continuing to order an unruly world?

As for what Europe is, the strategic choice ahead is as binary as it is stark: Europe will either be the least (but still at the top table) of the world's great powers, or it will continue to fade economically, demographically, and politically, morphing instead into merely becoming another arena for today's Great Powers (The US, China, and even Russia) to play on. Neither outcome is

preordained and both depend on the statesmanship and analysis to come.

Despite his pleasantly surprising ability to ram through desperately needed labour market reforms in France, Emmanuel Macron has been frustrated in his efforts to extract the long-posited *quid pro quo* from Germany: further European integration in exchange for French economic seriousness. With the eclipse of Merkel, it will be up to the new German leader to make common cause with the French President, if the European project is to overcome a decade of stagnation.

Collectively solving - and not merely managing - endemic crises that have rent the union politically asunder north-south (the euro crisis) and east-west (the migration crisis) will in policy terms tell the tale as to whether the EU is capable of overcoming its present declinist trajectory. More challenging still, it must accomplish these policy feats in real time, with its leaders no longer acting as if they

have all the time in the world to master its difficulties. For history masters those who do not master it.

What is called for is a far more proactive Europe, now that the security blanket of strategic passivity has been ripped away with the fading of the old era. A Europe that understands the new era it which it lives, its own and its American ally's place in that world, is a Europe that can then go on to devise policies fit for purpose. Nothing is written, and everything is to play for, but there must be intellectual creativity and then genuine political movement.

Dr. John C. Hulsman is the President and Managing Partner of John C. Hulsman Enterprises, a successful global political risk firm. A life member of the Council on Foreign Relations, his most recent book is, *To Dare More Boldly: The Audacious Story of Political Risk*, now available on Amazon.

ADVERTENTIE

DE MARINECLUB

WIJ ZIJN MET WINTERVERLOF VAN VRIJDAG 21 DEC T/M DINSDAG 8 JANUARI 2019

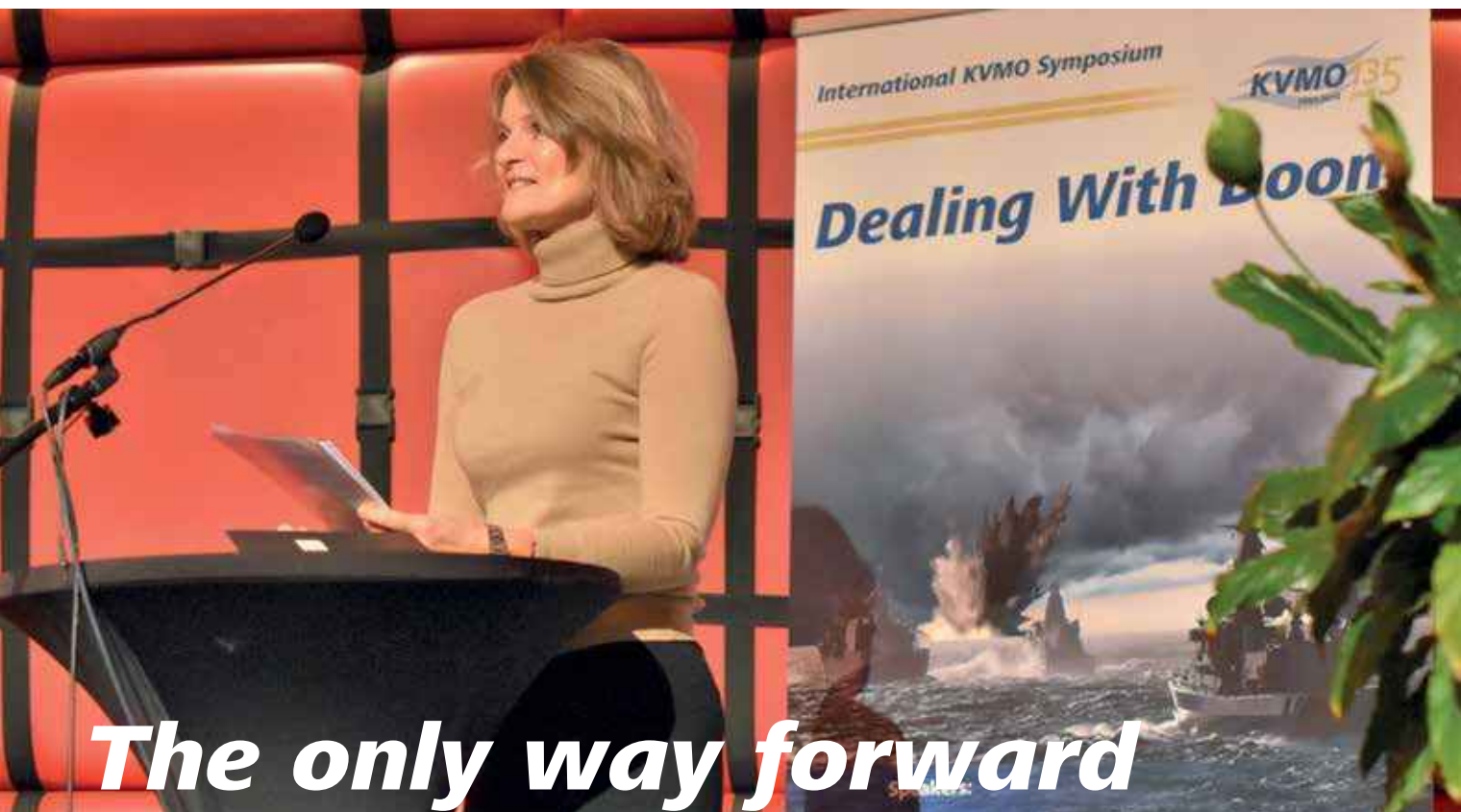
AGENDA VOORJAAR 2019

- DINSDAG 15 JANUARI
PA NIEUWJAARSBUFFET
- DONDERDAG 14 FEBRUARI
VALENTIJN (GRAND CAFÉ EN RESTAURANT)
- VRIJDAG 26 APRIL
HEILDRONK/BUFFET
- ZATERDAG 18 MEI
LAM & ASPERGES (RESTAURANT)
- ZATERDAG 29 JUNI
BARBECUE WORKSHOP

BLIJF OP DE HOOGTE VAN ONZE ACTIES & EVENEMENTEN
GEEF U E-MAIL ADRES DOOR VIA MARINECLUB@MINDEF.NL
WWW.MARINEOFFICIERSCLUB.NL

RESERVEREN 0223 614225/657688

Twitter Instagram Facebook

The only way forward

Europe has to play the power game

Today I want to discuss with you how Europe can start thinking again in terms of 'power'. And what the return of geopolitics means for the European construction. In order to get my point across, I will first make some roundabout movements. Let me start with an anecdote.

On the 9th of April the French President, Emmanuel Macron, received the three presidents of the Baltic states. Six days earlier they had been received, also collectively, in the White House – it seems the Baltics are discovering how 'pooled sovereignty' works, a good of which Europe is in short supply. As *Le Monde* described it recently, the presidents arrived in Paris 'like the three Kings, without gold or incense, but with an almost ferocious urge to open their hearts' to the French president. They told Macron they had had the shock of their lives visiting Donald Trump. As we all know the Baltics are militantly pro-American. It was only in 1991 that they broke away from the Soviet Union. To this day they bow in deep gratitude for the US, whom they consider their liberators.

No more old post-war world

But this one Trump meeting convinced them that Europe will have to go it alone, after all. First Trump had congratulated their nations of 'workers' who do not, he said, 'produce fake news'. This they found already puzzling. But the real freaky part came when Trump held them responsible for the war in Yugoslavia. It took them a while to realize that Trump was probably mixing up the 'Baltics'

with the 'Balkans'. Trump went on accusing them not to pay enough into NATO's budget – while the Baltics are paying *a lot*, more than many other NATO members. Then he scolded them for Northstream, the gas pipeline between Russia and Germany – in which the Baltic states have no part whatsoever. Finally, he asked them to be more friendly with Russia – while the Baltics, as we know, feel that Russia is a mounting threat to European security and that they are in the first line of fire in case something goes wrong.

So, it took the three Baltic states just one meeting with Trump to start believing in Macron's plan for a European Defence. (I'm not saying European 'army' because this is at the moment, I believe, *not* in the cards.)

A while ago a computer whizz kid was asked if he could make an app that automatically suppresses Trump popping up on your phone all the time. I love that idea. I want to stop the barrage of Trump news, pictures, tweets and statements, and focus on other things. But the whizz kid said 'no'. He can't produce such an app. Since I've read the story of the Baltic presidents in the White House, I think it is just as well such an app doesn't exist. Seeing

and hearing Trump may be for us Europeans the only way to get real, and finally accept that the old post-war world is no more. *Das war damals*.

We tend to forget, on this rich and peaceful continent, that the united Europe is a pure product of American patronage and goodwill. Without the US smashing heads in Europe after 1945 we may not have had a European Union now. Did you know that we only received Marshall Aid – a whopping 2 percent of American gdp, or *twice as much* as EU countries' contributions to the EU budget now - on condition that we put our act together politically? At some point Minister George Marshall was so desperate that he snapped in a radio broadcast: 'The patient is dying, while the doctors are deliberating.' In the end, he managed. And during the cold war, the Americans took care of our security while we licked our wounds, reconstructed our countries, and built up our welfare states. We were so good at it that by the time

'It took the three Baltics states just one meeting with Trump to start believing in Macron's plan for a European Defence'

the Soviet Union collapsed we had become total pacifists. Yes, *pacifists*. Several generations that have grown up in Europe cannot, for the life of them, imagine war breaking out on the continent.

When the Berlin wall came down we should have realized that this would have security implications for us. America's job was more or less done, in Europe. Gradually US troops were withdrawn, and moved to Asia. We should have realized that this would expose us. That it would make us vulnerable - both militarily and politically.

The ring of fire

A few years ago, former Swedish minister Carl Bildt spoke of the 'ring of fire' around Europe replacing the 'ring of friends' that surrounded us before. Many thought he was exaggerating. Sure, Russia had become more assertive. Sure, law and order in Arab countries had collapsed. Sure, Turkey started to interfere in the Balkans again. But hey, we had NATO. And the transatlantic alliance. We were not alone.

It took Trump, in a way, to make us realize that we really have to learn to stand on our own two feet. But what does Trump want? And how can we build up resilience in Europe, militarily and politically? Donald Trump may be outrageous in many ways, but at times he is crystal clear. He wants America to be a nation like any other, pursuing its own interests, not carrying half the world's weight plus the multilateral system on its shoulders. No more responsibilities for others, unless it's in Washington's interests, thank you. Dominic Moisi, a French intellectual who received the Spinoza Prize yesterday in The Hague, compared Trump in his acceptance speech to 'a shepherd who intends to drown his flock instead of protecting it.' That's beautifully put.

Trump's main competitor is China. Most of the problems in the UN and international organizations like the WTO and even the Universal Postal Union are the result of the fierce standoff between Washington and Beijing. For the first time ever the APEC summit in Asia failed to produce a closing statement this week, because of fights between the US and China. The reason for the US to withdraw from the INF Treaty is not only that the Trump administration thinks Russia doesn't comply with it, but also that China is not included at all. In other words: the US may be the only one obeying treaty rules. Like the village nut.

The role of Germany

Whatever you think of his Chinese considerations, Trump has little time and patience left for Europe. He only sees the big ones, anyway. Specially Germany. Germany is the antithesis of what he thinks a country should be. It is diplomatic and pacifistic, boxing below its political weight for historic reasons. That's great for us, Europeans. Trump doesn't care. He wants Germany to become more like America. He wants it to be more militaristic and buy more weapons – American weapons of course. He hits the Germans with US import duties; they'll have to hit back one day. And finally, Trump will force Germany to become more nationalistic and to operate more bilaterally. Do I hear you say that Germany doesn't *have* to change? Well, there is not much of a choice, is there. Trump undermines international treaties and institutions that Germany has invested in, and relied on, for decades. He pulls the rug from right underneath their feet. If the Germans can't stay the way they are now, Europe cannot stay the same, either.

Thanks to the American umbrella Germany has become the civilized, non-militaristic, post-modern country it is now. Take this umbrella away, and the German Question that was kept in check for 70 years will come back. One of the consequences of the return of geopolitics will be that we'll get a more militaristic Germany. A more nationalist Germany. And a less multilateral Germany. A Germany that, like the rest of us, must think in terms of

'Trump wants Germany to become more like America. He wants it to be more militaristic and buy more weapons – American weapons of course'. (The White House, Joint Press Conference, Public Domain, <https://commons.wikimedia.org>)

power again. This is inevitable. To me, the big question is: can Europe handle such a Germany? And how?

The post-war order in Europe is about containment of Germany. The essence of European integration is to make sure that Germany will never become dominant again on the continent. Why? The answer is simple: German dominance has always ended in war with France. The EU and NATO have embedded Germany together with other countries in a system of rules. It functions like a harness if you like – militarily, economically and politically.

After the first World War, the Germans were treated as losers. They were so humiliated at Versailles that soon afterward they started to build a terrible war machine again. After the Second World War a different system was drawn up. It was not the winners imposing rules on the loser. This time Germany was treated as a partner. They drew up a market with one set of rules for all participants. This was smart: problems between European countries, which in the past often escalated militarily, were now de-politicized. The political angle was often taken out by asking technicians to solve those problems. I'm saying 'was', but this system is still functioning today. Europe has no kings, no myths. It has none of the powerful symbols that nation-states have. Instead, it has rules and regulations. This is not sexy. But this system has functioned like magic for the past 70 years. I cannot emphasize this enough. I consider it a grave error that our governments are not teaching this to our young. Tomorrow's generation does not understand the Europe they are living in.

The power game

As I said, the US played an pivotal role in setting up this system. They encouraged Europeans to make it work. By taking responsibility for European defense they have made this possible. Because they did geopolitics for us, Germany could become a country of engineers and car salesmen. The late Czechoslovak philosopher Jan Patočka warned that consumerism and an overly 'transactional' attitude in Europe could upset the delicate balance between democracy and capitalism. He was right, of course. But, ironically, he was also wrong: by focusing on the market, by wanting to become engineers and car salesmen, the Germans and other Europeans are not even thinking of war.

In Europe, during the past decades, we had a nice division of labour – one in which the Germans 'did' soft power issues like the euro and the economy, and the French were responsible for the more hard power issues such as defense.

Now the US, by stepping aside, is changing this contract. President Trump has said he will protect European countries only if they please him – see Poland, see Estonia. He does this bilaterally. Germany, that 'freerider', does not please him at all. He directs his anger at Germany. He

wants to force Germany to change. This will affect all of Europe.

'Freeriding has become an essential component of German national identity,' the political analyst Hans Kundnani once wrote. According to Kundnani, there is only one way forward for Europe now. And this is that the EU takes over the American role, more or less. Only in a European setting can Germany stay who she is. If Europe doesn't do it, France will do it individually and Germany will also do it individually. Rivalry between the two will develop once more. Better not go there again.

The EU 'was born against the idea of power,' French professor Zaki Laïdi wrote this summer. 'But now Europe has to play the power game, *faire puissance*, in order to survive.' He is right. If we don't play the power game, other powers will play one European state against the other. We'll be divided. We'll be on other countries' menu. It is already starting to happen. China, Russia, the US and Turkey are all circling around Europe, trying to play divide and rule. The only way to stop this, is for Europe to become a political and military power able to take autonomous decisions.

Unfortunately not many European countries are in the mood for handing over powers to Brussels. Security, foreign policy, and defense remain firm national competences.

Conclusion

Therefore I want to end my speech today with a firm plea for more European integration in precisely these fields. Decades ago, our food security was in danger. We responded with an effective common agriculture policy. When the euro was in peril, we shored it up with a rescue fund and a banking union. Today geopolitics returns with a vengeance. None of us can tackle this alone. It is my firm belief that only by combining forces and policies will we be able to preserve the historical essence of Europe, and stand up for Europe on the world stage. The three kings have understood this. Now it's our turn.

Caroline de Gruyter is correspondent for NRC Handelsblad.

zorg is onze missie

Het gezin compleet & collectief verzekerd.
Voordelen en onze premies vind je op:
zorgzaam.nl/kvmo

 Zorgzaam.nl
zorgverzekering

Column

‘Relaties met Zuid-Korea blijven moeizaam. Seoel eiste onlangs bijvoorbeeld nog dat de rijzende zon uit de Japanse vlag zou verdwijnen’

In de Aziatische machtsorde werd Japan lange tijd gezien als een natuurlijk tegengewicht ten aanzien van China en een eerste verdedigingslijn voor de Verenigde Staten ten aanzien van zowel China als Noord-Korea. De Japanse regering van Shinzo Abe probeert die positie te verdedigen, daarvoor ook militair meer te doen en daarbij steeds verder af te dwalen van het pacifisme van na de Tweede Wereldoorlog. Voor het eerst sinds 1945 zal Japan opnieuw een vliegdekschip in de vaart hebben en mariniers inzetten. Abe heeft zich ook voorgenomen om in 2020 de grondwet verder te zuiveren van obstakels die militaire modernisering in de weg staan.

Toch blijft er een grote kloof gapen tussen de symbolische bakens die verzet worden enerzijds en de evolutie van Japan's werkelijke macht anderzijds. Goed, de marine krijgt er vier onderzeeboten, twee destroyers en een aantal F-35-B's bij, maar dat volstaat bij lange niet om de militaire machtsbalans in de regio in evenwicht te houden. Kijken we alleen al naar de centen: China geeft vandaag vijf keer meer aan defensie uit dan Japan en de kloof blijft groter worden. De kleine verhoging van het Japanse defensiebudget de komende jaren wordt deels uitgewist door inflatie en voorts grotendeels opgesoupeerd door personeelsuitgaven. Ook in het vergrijzende Japan is het immers moeilijk rekruten te vinden.

Net zoals Europa vindt Japan het erg moeilijk om de vergrijzing van de bevolking op te vangen door meer economische productiviteit en daarmee de concurrentie voor te blijven. Sinds 2000, is de maakindustrie, de trots van Japan, met 60 miljard dollar gekrompen; die van China groeide tegelijkertijd met 2,400 miljard dollar en is nu meer dan drie keer groter. Het werkelijke beschikbare inkomen van de gezinnen neemt al jaren af en daardoor wordt het voor Tokyo moeilijker en moeilijker om hoge defensie-uitgaven te verdedigen. Langzaam maar zeker brokkelt de economische basis van de Japanse macht af. Terwijl de strategische uitdagingen groter worden. Hoewel China en Japan tijdens een topontmoeting in oktober afspraken om meer samen te werken, beschouwt 57,5% van de Japanners China als een militaire bedreiging. Peking blijft dan ook druk zetten. Onlangs startte het nieuwe olieboringen in de betwiste Oost-Chinese Zee. Drones patrouilleren nu permanent boven de wateren, de Chinese kustwacht blijft nabij de Senkaku/Diaoyu-eilanden en de Chinese luchtmacht waagt zich steeds dichterbij de zuidelijke Riukiu-eilanden nabij Taiwan. Het is een komen en gaan van flottieljes van de Chinese marines door de Japanse zeestraten en de Chinese aanwezigheid in de Westelijke Stille Oceaan is nu bijna permanent.

Tegelijkertijd moet Japan niet meteen rekenen op steun uit de regio. Relaties met Zuid-Korea blijven moeizaam. Seoel eiste onlangs bijvoorbeeld nog dat de rijzende zon uit de Japanse vlag zou verdwijnen. De gesprekken met Rusland over de betwiste Koerilen Eilanden blijven moeizaam en Moskou kondigde er nu ook de bouw van enkele kleine militaire steunpunten aan. Hoe het met Noord-Korea zal aflopen, is evenmin duidelijk. Washington kondigde aan de militaire oefeningen in het voorjaar te zullen hervatten als er niets wezenlijks verandert en de Noord-Koreanen zouden opnieuw werken aan een rakettenbasis.

Japan kan zich dus niet concentreren op een uitdaging. Gaandeweg verliest het terrein, hetgeen slecht is voor het regionale machts-evenwicht en dus ook zorgelijk voor ons.

Dr. Jonathan Holslag is politicoloog en China-kenner. Hij is onder meer docent Internationale Politiek aan de Vrije Universiteit Brussel.

foto: pixabay.com

De Arctic: opnieuw een hot topic

De Russische Strijdkrachten manifesteren zich in de Arctic, is het antwoord van de NAVO hierop afdoende?

Van 11 tot 15 september 2018 heeft Rusland de grootste militaire oefening sinds 1981 uitgevoerd. Deze zogeheten Vostok-18¹ manoeuvre vond plaats in het verre oosten van het land en eenheden van alle Russische strijdkrachten namen hieraan deel.² In het oostelijke deel van de Middellandse Zee bemerkte de Nederlandse commandeur B.G.F.M. Boots met de *Standard Naval Maritime Group 2* (SNMG2), waarover hij op dat moment het bevel voerde, een onverwachts grote concentratie van 26 Russische schepen en onderzeeboten.

Russische militaire oefening Sever in de Arctic?

Volgens Russische bronnen was dit in het kader van *Vostok*, al kan er ook een link worden gelegd met de belangen van Moskou in Syrië. In ieder geval heeft de opponent van weleer zich na de Koude Oorlog niet meer met dergelijke aantallen in de oostelijke Middellandse Zee vertoond. Dat Rusland weer zulke grote oefeningen uitvoert, staat niet op zichzelf. In september 2017 namen Russische eenheden ook al deel aan *Zapad-17*³, waarbij werd geoefend in het noordwesten van Rusland, nabij Noord-Noorwegen, in de Baltische Zee, Kaliningrad en in Wit-Rusland. Ook deze oefening was één van de grootste sinds decennia.⁴

In de Arctic ontplooit Rusland steeds meer militaire activiteiten, zoals de oprichting en oefening van de *Northern Fleet's Arctic mechanized infantry Brigade* en lange af-

standspatrouilles van bommenwerpers en onderzeeërs in het gebied. Het noordpoolgebied heeft strategische waarde voor Moskou en dat wordt onderstreept met een apart beleid en een groeiende aanwezigheid van haar krijgsmacht daar, zoals ik zal beschrijven in dit artikel. Een relevante vraag in dit kader is in hoeverre we in 2019 of 2020 te maken krijgen met de militaire oefening *Sever*⁵ in het Hoge Noorden? En vooral ook: is het antwoord van de NAVO afdoende?

Aandacht voor de Arctic is van belang: voor de NAVO, voor de Nederlandse krijgsmacht en in het bijzonder voor de Koninklijke Marine. Dankzij de mariniers kan zij met recht de expert genoemd worden voor militair optreden onder extreme (Arctische) omstandigheden. De marine bezit specifieke uitrusting, vaar- en voertuigen voor het opereren in de Arctic en zij traint jaarlijks in Noord-

Noorwegen boven de Poolcirkel. In dit artikel beschrijf ik achtereenvolgens het toegenomen belang van de Arctic, de Russische interesse in dat gebied en welk antwoord de NAVO hierop heeft. Voor mijn thesis aan de hogere defensievorming onderzocht ik dit onderwerp. De uitkomst van deze studie vormt de basis van dit artikel.

Toegenomen belang van de Arctic

What happens in the Arctic, doesn't stay in the Arctic. Het noordpoolgebied is in beweging. Klimaatverandering ontsluit het noordpoolgebied. De grens van de poolkap schuift steeds verder op naar het noorden waardoor zeeroutes langs de Noordpool steeds meer en langer toegankelijk zijn voor scheepvaart. Dit gegeven heeft niet

'Aandacht voor de Arctic is van belang: voor de NAVO, voor de Nederlandse krijgsmacht en in het bijzonder voor de Koninklijke Marine'

alleen directe consequenties voor deze regio, maar heeft ook zo zijn directe en indirecte gevolgen voor omliggende landen.

Tijdens de Koude Oorlog was de bescherming van de Noordflank van het NAVO-grondgebied een belangrijke taak voor het Korps Mariniers, als onderdeel van een groter maritiem plan ter beveiliging van de GIUK⁶-opening en hiermee de aanvoerlijnen van het Noord-Atlantisch pact. Aangenomen werd dat dit een mogelijke aanvalsrichting van de Sovjet-Unie kon zijn. Ook al ligt de Koude Oorlog ruim 25 jaar achter ons, het belang van de Noordflank van het NAVO-grondgebied lijkt wederom toe te nemen nu maritieme handelsroutes in de Arctische regio toegankelijker worden en het economisch belang van deze regio

toeneemt. De groeiende toegankelijkheid van de Arctic en vooral de Russische activiteiten aldaar verdienen onze aandacht, en wel om de volgende twee redenen:

Ten eerste is het noordpoolgebied van belang voor de NAVO, omdat vijf van de acht Arctische landen in de Arctische Raad ook lid zijn van dit bondgenootschap en het gebied daarmee binnen het verdragsgebied valt. De noordelijke zeeroute loopt langs de Russische noordkust. Dit gebied kent onontgonnen grondstoffen, waarmee het een hoge economisch-strategische heeft. Vooral de Chinezen tonen interesse in de Noordelijke Zeeroute, die momenteel slechts 4 tot 6 maanden per jaar bevaarbaar is. Ze kan evenwel ruim 10 dagen korter zijn dan de route om de zuid waarmee ze volgens Noorse bronnen ongeveer 135.000 euro goedkoper is. Rusland met haar lange noordelijke kustlijn heeft een direct belang bij deze handelsroute en het helpt Ruslands ambitie haar positie op het politieke wereldtoneel terug te claimen. Kortom: de ontwikkelingen in dit gebied hebben invloed op het mondiale machtsevenwicht.

Binnen de NAVO bestaat verdeeldheid over de rol van de alliantie in het noordpoolgebied. Canada is, volgens haar eigen *Northern Strategy* voorstander van een meer nationale koers en betreft het bondgenootschap liever niet al te veel bij zijn arctische zaken, vooral Noorwegen is juist voorstander van een grotere NAVO-presentie zo blijkt uit de uitnodiging aan lidstaten om deel te nemen aan de jaarlijkse *Cold Response*-oefeningen en recent heeft de NAVO-oefening *Trident Juncture 2018* in Noorwegen plaats gevonden, om zo tegenwicht te bieden aan de groeiende Russische militaire capaciteiten in deze regio. Nederlandse eenheden, al dan niet in NAVO-verband, participeren regelmatig in deze multinationale oefeningen boven de poolcirkel.

Ten tweede is het noordpoolgebied van belang voor Nederland zelf. Momenteel zijn er enkele Nederlandse bedrijven actief en kent het er betrokkenheid bij wetenschappelijk onderzoek. Als verdragspartij bij het Spitsbergenverdrag (1920) is ons land nauw betrokken bij dit deel van de regio. Verder maakt het deel uit van de eerste groep landen die de status van waarnemer kreeg bij de Arctische Raad. Het Korps Mariniers is, net als de Britse *Royal Marines* en het Amerikaanse *United States Marine Corps*, sinds jaar en dag getraind voor operaties onder arctische omstandigheden. Hiermee bezit Nederland een specifieke militaire niche-capaciteit die bij een militair conflict goed van pas kan komen.

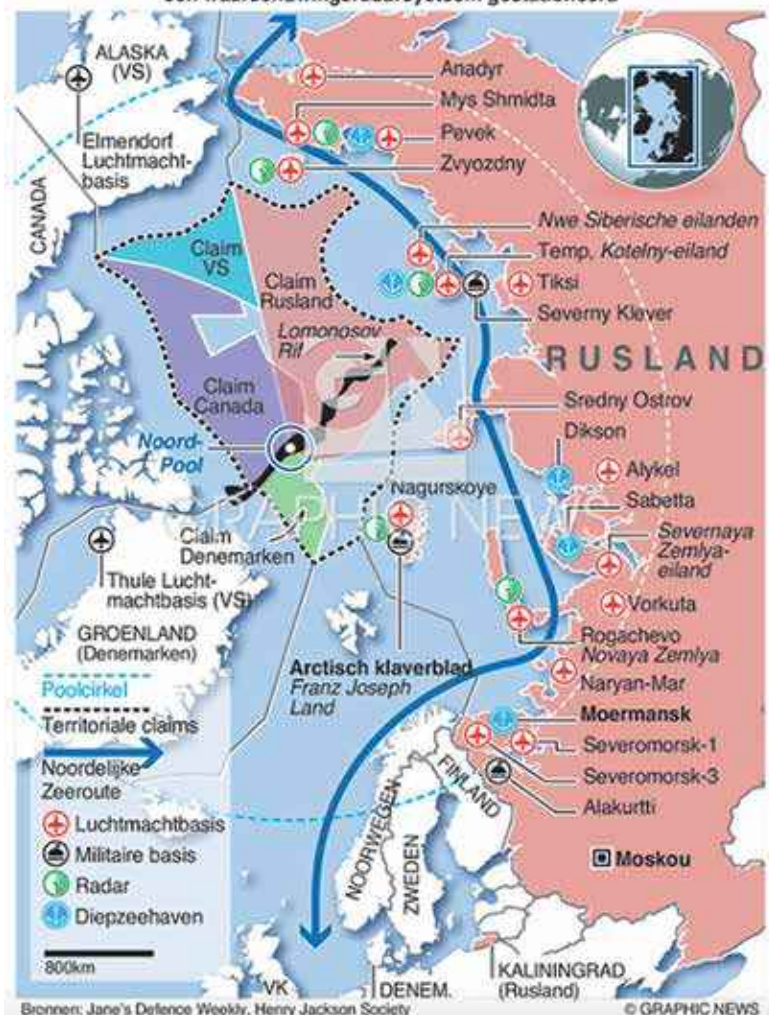
Russische interesse in de Arctic

Volgens de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) nam na de Koude Oorlog de strategische belangstelling van Rusland voor het Arctisch gebied af, maar is deze onder president Poetin weer opgeschroefd: 'De Russische Noordelijke Vloot moet de koude wateren weer domineren en het wantrouwen ten opzichte van de NAVO is gegroeid'. De interesse van Moskou voor de Arctic is altijd fundamenteel geweest, mede door de lange noordelijke kustlijn. Via een handvol noordwestelijk gelegen ijsvrije havens werd Rusland in de Tweede Wereldoorlog bevoor-

Ruslands enorme militaire Noordpoolplan

Rusland breidt zijn militaire aanwezigheid in het Noordpoolgebied uit met de bouw van nieuwe bases en het vernieuwen van die uit het Sovjet-tijdperk. Moskou heeft ook een nieuw Arctic Joint Strategic Command opgericht en een waarschuwingsradarsysteem gestationeerd

Figuur 2: Ruslands militaire aanwezigheid in de Arctic.

raad. Gedurende de Koude Oorlog doorkruisten Russische onderzeeërs de Arctische wateren en bedreigden zij de Atlantische levensader van de NAVO. In 2001 diende Rusland een aanvraag in bij de VN-commissie voor de grenzen van het continentale plat (*United Nations Commission for Limits of the Continental Shelf* (UNCLOS)), waarin het stelde dat de randen van het Lomonosov Rif en Mendelejev Rif een voortzetting zijn van het Russische continentale Siberische plat. In juli en augustus 2007 reisde een internationale wetenschappelijke expeditie ('Arktika-2007') naar de Noordpool om gegevens te verzamelen die nodig waren om de Russische UNCLOS-aanvraag te onderbouwen. Het was de eerste van minstens tien van dergelijke expedities. Als onderdeel van Arktika-2007 werd op 2 augustus 2007 een Russische vlag – gemaakt van corrosiebestendig titanium – geplant op de centrale arctische zeebodem. De Russen worden steeds brutaler in hun claims op de Arctic en ondersteunen deze met (een opbouw van) militaire aanwezigheid in het gebied. Met name na 2014 is een groei van militaire activiteiten waar te nemen in de Arctic. Bijvoorbeeld met de positio-

nering van Arctische eenheden⁸, grootschalige oefeningen en lange-afstand-patrouilles van strategische bommenwerpers en onderzeeboten. Opvallend is dat Rusland de Arctic niet als militair district heeft benoemd. De Russische landstrijdkrachten zijn bestuurlijk verdeeld over een aantal militaire districten⁹ en deze zijn een voorwaarde voor grote strategische oefeningen.

Rusland heeft wel een apart beleid voor de Arctic. Dit beleid, 'Grondslagen van het rijksbeleid van de Russische Federatie in het noordpoolgebied in de periode tot 2020 en daarna', beoogt de rol van Moskou als een 'leidende' Arctische macht te borgen. Het identificeert de vier eigen 'nationale belangen' in de regio:

- het gebruik van het noordpoolgebied van Rusland als een nationale strategische hulpbron;
- het behoud van het noordpoolgebied als een zone van vrede en samenwerking;
- de bescherming van de unieke ecologische systemen van het noordpoolgebied; en,
- het gebruik van de Noordelijke Zeeroute.

Het beleid maakt duidelijk dat het Kremlin het noordpoolgebied als noodzakelijk beschouwt voor zijn economische en sociale ontwikkeling en mondiale concurrentievermogen. De toemende Russische militaire activiteiten kunnen gezien worden als een ondersteuning van de nationale belangen in de Arctic.

De Russische politiek-strategische ends, ways en means

Rusland heeft zijn strategische doelstellingen vastgelegd in de Nieuwe Nationale Veiligheidsstrategie uit 2015. Deze strategie telt vijf verschillende paragrafen en behandelt naast een paragraaf 'Algemene Richtlijnen' de volgende onderwerpen:

- Rusland in de moderne wereld;
- Nationale belangen en strategische prioriteiten;
- Verschaffen van nationale veiligheid;
- Organisatie en juridische basis voor invoering strategie.

De strategische doelstellingen zijn gericht op een politieke *end state*: de positie van Rusland als wereldmacht¹⁰ te herstellen. Deze politieke *end state* vormt de *ends* van Rusland. De *ways* om dit te bereiken zijn enerzijds het herstellen van de Russische invloedssfeer in het nabije buitenland¹¹, de bescherming van de daar wonende etnische Russen¹² en het stoppen van de uitbreiding van de NAVO richting de Russische grens. Anderzijds beschouwt Rusland de Arctic als een gebied waar zij door zijn geografische ligging een belangrijke stakeholder is en zijn grootsheid weer kan tonen door dit gebied te claimen. Onder tussen verbeteren door klimatologische veranderingen de toegang tot het gebied en zijn natuurlijke hulpbronnen. Voor de *means* kiest Rusland niet alleen voor traditionele militaire politieke machtsmiddelen maar traditioneel ook voor hybride oorlogvoering.

Russische hybride oorlogvoering

Rusland maakt binnen zijn strategisch raamwerk gebruik van hybride oorlogvoering als middel (*means*). Hybride oorlogsvoering is een middel voor Rusland dat specifiek gebruikt wordt in zijn nabije buitenland omdat hier relatief veel etnische Russen wonen.

De Russische manier van hybride oorlogsvoering komt tot uiting in de Gerasimov-doctrine¹³. Deze doctrine bestaat uit het gebruik van een mix van conventionele troepen, *special-* en *proxy forces* en niet-statelijke actoren, in combinatie met cyber en informatieoorlogsvoering. Ook staat deze doctrine de simultane inzet voor van niet-militaire middelen zoals diplomatie, maar ook economische en informatiemiddelen, teneinde enerzijds de geloofwaardigheid van de tegenstander aan te tasten en anderzijds een valse perceptie te creëren en in stand te houden.

De verovering van de Krim in 2014 en de activiteiten in oostelijk Oekraïne illustreerden dat Rusland gebruik maakt van hybride oorlogvoering, met gecoördineerde inzet van alle politieke machtsmiddelen, die het ter beschikking heeft, waarbij het eerst heimelijk het conflict heeft voorbereid en vervolgens openlijk oplost. Een belangrijk element dat Moskou hierbij heeft gebruikt en dat een onderdeel vormt van de legitimering van de hybride oorlogvoering, is de bescherming van etnische Russen die buiten Rusland, zoals in oostelijk Oekraïne en op de Krim wonen. Is de Gerasimov-doctrine ook toepasbaar in de Arctic? De Arctic kan namelijk gezien worden als een regio van 'Nationaal belang', zoals benoemd in de Russische nationale veiligheidsstrategie. Een belangrijk verschil met het conflict in oostelijk Oekraïne en de Krim is dat er in de Arctic nauwelijks mensen wonen. Zelfs voor Russische begrippen is de Arctic een onherbergzaam gebied met weinig stedelijke concentraties. Er leven nauwelijks etnische Russen in de Arctische buurlanden die in aanmerking komen voor bescherming of beïnvloeding. Noorwegen en Zweden kennen geen significante Russische minderheid en Finland telt een Russische minderheid van ongeveer 1% op een bevolking van 5,5 miljoen.¹⁴ In de Arctic heeft Moskou wel grote belangen en die vormen een onderdeel van de *ways* om te komen tot een Russische *ends* in de Russische Strategie.

Wat het Kremlin in de Arctic wil, wordt duidelijk in het Russische Arctische beleid uit 2008. Dit heeft als doel de rol van Rusland als een leidende Arctische macht te borgen. Om te bepalen of hybride oorlogvoering ook toepasbaar is in de Arctic, is het noodzakelijk de Russische Arctische strategie te vergelijken met de verschillende politieke machtsmiddelen. Op basis van bovengenoemde theorie en feitelijk Arctische beleid van Rusland, heb ik in mijn thesis een model ontwikkeld om een analyse te maken.

De analyse van de nationale doelstellingen uit de Arctische strategie uit 2008 afgezet tegen de verschillende politieke machtsmiddelen toont dat Rusland het volledige model van Diplomatie, Informatie, Militair en Economie (DIME) inzet. Zie tabel 1.

Ik licht de tabel hier kort toe. Het gebruik van de Arctic als strategische hulpbron en de Noordelijke Zeeroute bestrijken het economisch domein. Door toegang tot onontgonnen hulpbronnen in de Arctic kan Rusland (gedeeltelijk) in eigen onderhoud voorzien en door de Noordelijke Zeeroute is het minder afhankelijk van zuidelijk gelegen havens als het bezette Sebastopol op de Krim, waarvan de aanvoerlijnen bij de Dardanellen of Gibraltar geblokkeerd kunnen worden door het Westen. Op dit moment is het noordpoolgebied een zone van vrede en samenwerking. De Arctische Raad is een van de weinige fora waar Rusland met NAVO-partners en derden in gesprek is op diplomatiek niveau. De bescherming van de unieke ecologische systemen vormt, ook voor Rusland, een goede strategische communicatieboodschap om uit te dragen. Alle vier de nationale doelstellingen uit de Arctische strategie maken het voor Rusland waard deze, eventueel met militaire middelen, te bereiken. Hybride oorlogvoering in de Arctic volgens de Gerasimov-doctrine is hiermee voor Rusland dus zeker toepasbaar.

Het Arctische antwoord van de NAVO

Wat kan de NAVO tegen een Russische dreiging in de Arctic doen? Als we kijken naar de strategie van de NAVO, en dan specifiek voor de Arctic regio, dan vallen de *NATO Strategic Concept* uit 2010 en de *Alliance Maritime Strategy* op. Deze bronnen geven respectievelijk de huidige politieke strategie van NAVO aan en de militaire strategie op maritiem gebied.

NATO Strategic Concept 2010

Het *Strategic Concept* is een officiële publicatie op politiek-strategisch niveau dat het doel van de NAVO en haar fundamentele veiligheidstaken schetst. Het identificeert de centrale kenmerken van de nieuwe veiligheidsomgeving, specificeert de elementen van de bondgenootschappelijke benadering van veiligheid en geeft richtlijnen voor de aanpassing van zijn strijdkrachten.

Tijdens de Top van Lissabon in november 2010 werd het meest recente *Strategic Concept* gepubliceerd. Nieuwe en opkomende veiligheidsdreigingen, vooral sinds de aanslagen van 9/11, de crisisbeheersingservaring van de NAVO op de Balkan en in Afghanistan en de waarde en het belang van samenwerking met partners overal ter wereld, hebben de NAVO ertoe aangezet haar strategische positie opnieuw te beoordelen. Het huidige *Strategic Concept* schetst drie essentiële kerntaken: collectieve verdediging, crisisbeheersing en coöperatieve veiligheid.

De huidige NAVO-strategie is vastgelegd in het *Strategic Concept* uit 2010. Echter, militair-strategische ontwikkelingen, zoals de Russische bezetting van de Krim en een deel van Oekraïne (2014), alsook ontwikkelingen in de Arctic waarbij Rusland haar capaciteit daar versterkt, dateren van na die periode. Daarmee is het *Strategic Concept* mogelijk ontoereikend om de toenemende belangen en relevantie van de regio voor de NAVO en Rusland van een passend militair antwoord te voorzien.

	Diplomacy	Information	Military	Economic
Het gebruik van het noordpoolgebied van Rusland als een nationale strategische hulpbron			M	E
Het behoud van het noordpoolgebied als een zone van vrede en samenwerking	D		M	
De bescherming van de unieke ecologische systemen van het noordpoolgebied		I	(M)	
Het gebruik van de Noordelijke Zeeroute			M	E

Tabel 1: Russische Arctic strategie afgezet tegen DIME-machtsmiddelen.

Alliance Maritime Strategy

Onder het politiek-strategische niveau werkt NAVO met strategieën van een lagere orde. Deze militair-strategische documenten zijn geclassificeerd en hiermee geen bruikbare bron voor dit artikel. In de handleiding voor militaire implementatie van het Strategic Concept van de NAVO wordt de Maritime Strategy van het bondgenootschap gelinkt aan de Arctic.

De Maritime Strategy van de NAVO schetst, in overeenstemming met het Strategic Concept, de manieren waarop de maritieme component kan helpen bij het oplossen van de kritieke uitdagingen waarmee het bondgenootschap nu en in de toekomst wordt geconfronteerd. De Maritime Strategy noemt ook de rollen die de maritieme NAVO-troepen in de toekomst mogelijk zullen moeten uitvoeren in de maritieme omgeving om bij te dragen aan de verdediging en veiligheid van het bondgenootschap en om zijn waarden te promoten. Deze rollen zijn:

- afschrikking en collectieve verdediging;
- crisisbeheersing;
- coöperatieve beveiliging: bereik door middel van partnerschappen, dialoog en samenwerking;
- maritieme beveiliging.

Conclusie

Er bestaat geen strategische oefening Sever. De Arctic is voor de Russische strijdkrachten geen Militair District. Om een strategische oefening als Zapad, Vostok of (hypothetisch) Sever te houden zou de Arctic een Militair District moeten worden. En hier zijn geen aanwijzingen voor, een strategische oefening Sever is op korte termijn niet waarschijnlijk. Maar de Arctic heeft wel strategische waarde voor Rusland en haar strijdkrachten zijn hier steeds meer aanwezig.

Wat stelt de NAVO hier tegenover? Het Strategic Concept 2010 noemt als gezegd de Arctic niet als een specifiek aandachtsgebied voor de NAVO. Ook tijdens de NAVO-top in 2018 in Brussel stond de Arctic niet op de agenda. Maar de verdragsorganisatie is een defensieve alliantie en het feit dat een deel van de Arctic binnen het bondgenootschappelijk territorium valt, verklaart dat de NAVO

hier actief is; zij dient dit gebied in voorkomend geval te kunnen verdedigen tegen externe dreigingen.

Het belang van de Arctic geldt voor de NAVO vooral op maritiem vlak wanneer een vrije doorvaart zou worden belemmerd, maar ook door Noordelijke partners gerust te stellen met vertrouwenwekkende maatregelen en een mogelijke agressor af te schrikken. Voor de geloofwaardigheid van afschrikking en de bereidheid eventueel (snel) te kunnen ingrijpen blijft aanwezigheid en training in het gebied belangrijk. Het is opvallend dat de huidige NAVO-strategie nauwelijks in gaat op de Arctic. Zeker in vergelijking met het toenemende belang en de interesse die Rusland in het gebied levert. Het NAVO-antwoord in de Arctic laat zich deels zien door aanwezigheid tijdens grote oefeningen in het gebied, maar mist daarmee een strategische grondslag.

Nederland levert tijdens NAVO-oefeningen stelselmatig militaire eenheden, zoals het Korps Mariniers met specifieke expertise op het gebied van militair optreden in extreme koude. Ervaring en geoefendheid in optreden in arctische gebieden volstaat echter niet. Als een statelijke actor als Rusland de toegang tot (de zeestraten in) de Arctic zou bedreigen, is het denkbaar dat het een, voor Moskou, beproefd concept van hybride oorlogvoering toepast. Ook in de Arctic, in de context van een mogelijke grootschalige oefening als Sever-19, of anderszins. In dat geval zullen arctisch getrainde NAVO-eenheden, die van Nederland inluis, hierop een antwoord moeten bieden.

LTKOLMARNs R.L. (Robert) van Riel is senior stafofficier maritiem optreden bij de Directie Plannen van de Defensiestaf in Den Haag.

Literatuur

• Adviesraad Internationale Vraagstukken. (2014). De toekomst van de Arctische regio: samenwerking of confrontatie. Den Haag.

• Bekkering, V. B. (2018, februari 19). Interview Hoofd Nederlandse PMV NAVO.

• Bezemer, J., & Jansen, M. (2015). Het Nabije Buitenland. In Een geschiedenis van Rusland (pp. 362-364). Amsterdam: Van Oorschot.

• Devyatkin, P. (2018). Russia’s Arctic Strategy: military and Security (part II). Opgehaald van www.thearcticinstitute.org

• Hoffmann, F. (2009). Hybrid warfare and Challenges. JFQ / issue 52.

• NATO. (2010). Strategic Concept for the defence and security of the

members of the North Atlantic Treaty Organization. Lissabon.

- NATO. (2011, maart 16). Alliance Maritime Strategy. Opgehaald van [www.nato.int](https://www.nato.int/cps/ua/natohq/official_texts_75615.htm): https://www.nato.int/cps/ua/natohq/official_texts_75615.htm
- NAVO. (2014). NATO ATP-17(D) Naval Arctic Manual.
- Rijksoverheid. (2016). Nederlandse Polaire Strategie 2016-2020 - Samen voor Duurzaam.
- Selhorst, A. (2015, 5 21). Fear, Honor, Interest: An Analysis of Russia's Operations in the Near Abroad (2007-2014) . School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth, Kansas .
- Selhorst, A. (2016, april 22). Russia's Perception Warfare, the development of Gerasimov's doctrine in Estonia and Georgia and its application in Ukraine. Militaire Spectator, 185(4), 148-164.
- Teeuw, P. (2012). Een Koude crisis? De strijd om de Noordpool. Militaire Spectator, 181(4), 160-167.

Noten

- 1 Vostok: Russisch voor 'Oost'.
- 2 De jaarlijks gehouden strategische oefeningen krijgen traditiegetrouw namen van het geografische gebied waar ze plaatsvinden.
- 3 Zapad: Russisch voor 'West'.
- 4 De jaarlijks gehouden strategische oefeningen krijgen traditiegetrouw namen van het geografische gebied waar ze plaatsvinden.
- 5 Sever: Russisch voor 'Noord'. De oefening Sever bestaat niet, maar is een bedenkfel van de auteur, waarbij Sever naast Zapad en Vostok een vaste periodieke oefening kan worden voor de Russische krijgsmacht.
- 6 De GIUK-opening is een gebied in de noordelijke Atlantische Oceaan dat een maritiem knelpunt vormt. De naam is een afkorting voor Groenland, IJsland en het Verenigd Koninkrijk, waarbij de opening de open oceaan vormt tussen deze drie landmassa's. Binnen de NAVO was de aanname dat de Sovjetvloot via deze opening de Atlantische aanvoerlijnen zouden bedreigen.
- 7 Het Lomonosov Rif of Lomonosovrug is een onderzeese rug (rif) in de Noordelijke IJszee. Deze strekt zich uit over een lengte van 1800 kilometer van de Nieuw-Siberische Eilanden over het centrale deel

- van de oceaan naar het eiland Ellesmere van de Canadese Arctische Eilanden.
- 8 Northern Fleet's Arctic mechanized infantry Brigade.
- 9 Moskou, Leningrad, Noordelijke Kaukasus, Wolga-Oeral, Siberisch militair district en Verre Oosten.
- 10 Het ineensstorten van de Sovjet-Unie leidde volgens Poetin het einde van Rusland als wereldmacht in en is volgens hem 'De grootste catastrofe van de 20^e eeuw' . (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/4480745.stm>)
- 11 Nabije buitenland (Russisch: ближнее зарубежье; blizjneje zaroebe-zje). Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie introduceerde de toenmalige Russische minister van Buitenlandse Zaken Andrej Kozyrev deze term voor gewezen Sovjetrepublieken zoals Wit-Rusland en Oekraïne en andere leden van het Gemeenbest van Onafhankelijke Staten die hij rekende tot de Russische invloedssfeer.
- 12 Het idee van Russkiy Mir: een Groot-Russische Rijk met alle Russen verenigd, en dezelfde taal en waarden.
- 13 Valery Vasilyevich Gerasimov (geboren 8 september 1955) is een Russische generaal, de huidige chef van de generale staf van de strijdkrachten van Rusland, en eerste viceminister van Defensie, ter vervanging van Nikolay Makarov. Hij werd op 9 november 2012 door president Vladimir Poetin benoemd. Gerasimov is de strateeg die de naar hem genoemde doctrine zou hebben bedacht - een combinatie van militaire, technologische, informatie-, diplomatieke, economische, culturele en andere tactische middelen om strategische doelen te bereiken.
- 14 Finland was tussen 1809 en 1917 een Russisch groothertogdom. Uit die tijd resteren m.n. nog enkele zakenfamilies met Russische wortels. Na de Russische revolutie vluchtten 35.000 Russische aristocraten en militairen naar Finland. Onder hen vallen ook 1600 matrozen die in maart 1921 na de linkse Kronstadt opstand tegen de Bolsjewieken kans zagen de bevroren Finse golf over te steken. Kort na WO II volgden geïnterneerde Russische krijgsgevangenen en etnische Finnen met een Russisch paspoort die in het Finse leger waren gegaan. De val van de Sovjet-Unie veroorzaakte rond 1990 een 3e golf. Deze bestond m.n. uit Russen die werk zochten en nazaten van etnische Finnen uit de regio tussen Finland en St. Petersburg.

CARTOON

Column

‘Democratie en rechtstaat zijn broos en onderhoudsintensief en als niemand voor ze opkomt in tijden van nood zijn ze zo weg’

Wordt 2019 het jaar van evolutie of revolutie? De wereldgeschiedenis is gekenmerkt door lange periodes van bouw en nijverheid, abrupt onderbroken door omwentelingen en oorlog. Na jaren van mondialisering kwam het eerste keerpunt in 2016. In een referendum koos het Britse volk voor Brexit en een half jaar later stemde Amerika op Trump. Het bleef niet bij woorden; alles ging op de helling. De Britten scheuren hun economie uit de interne markt en Trump verscheurt internationale akkoorden om een betere ‘deal’ op te eisen. Het Europees continent leek eerst de dans te ontspringen, en populistische partijen maakten geen electorale doorbraak. Maar zowel Brexit als Trump blijken weerbarstig. Veel van de schade wordt pas in de toekomst zichtbaar (of voelbaar). Nu borrelt de maatschappelijke onvrede in Europa weer op. Zowel de democratie als internationale stabiliteit staan op het spel.

De gevestigde orde staat onder druk. Terwijl de ‘elite’ zich bezig houdt met de vraag hoe de wereld te redden, vragen velen zich af hoe ze het financieel tot het einde van de maand moeten redden. Hiernaast voelt men zich weggedrukt in het maatschappelijk debat. Twijfels of zorgen over de toenemende immigratie? Discriminatie. Voorstander van Zwarte Piet? Racisme. Vanuit het geloof niet overtuigd door argumenten voor abortus of euthanasie? Achterlijk. Groepen voelen zich onbegrepen, tekort gedaan of zijn boos. Het resultaat is een gepolariseerd electoraat en een ontvankelijkheid voor ‘sterke leiders’ die simpele oplossingen beloven voor complexe problemen. De gevels van de democratie blinken in de zon, maar brokkelen straks de verdiepingen niet plotseling af, aangetast door houtrot? Democratie en rechtstaat zijn broos en onderhoudsintensief en als niemand voor ze opkomt in tijden van nood zijn ze zo weg.

Tussen staten gaat het niet beter. In de zee van Azov werden Oekraïense schepen in een hinderlaag gelokt en grote aantallen Russische tanks lijken op een ‘provocatie’ te wachten om de grens over te steken. De VS trekken zich steeds verder terug (het is immers Amerika First) en ook Washington zint op conflict met Iran. De onlangs overleden George Bush was de laatste Amerikaanse president die de verwoesting van de Tweede Wereldoorlog had meegemaakt. Een dappere gevechtsvlieger in de U.S. Navy in zijn jonge jaren, een president met een voorzichtig buitenlandsbeleid in zijn oude. De Koude Oorlog was gewonnen maar Rusland werd destijds niet vernederd. Koeweit werd bevrijd maar Irak niet binnengevallen. In alles een zekere behoedzaamheid; wellicht een uitvloeisel van zijn getuigenis van oorlog en chaos in de jaren veertig. Deze ervaring is met die generatie verdwenen en de voorzichtigheid ook.

Er wordt veel geschreven over populisme, met weinig consensus over oorzaken, gevolgen en mogelijke oplossingen. Maar het doel van de Franse gele hesjes tot Steve Bannon’s Alt Right-beweging blijft het omver werpen van de gevestigde orde. Mogelijke economische schade of ontwrichting wordt voor lief genomen. Er is geen besef van de fragiliteit van democratieën en het internationaal stelsel, evenmin van de wet van onbedoelde effecten. Ondanks de vooruitgang – inmiddels vanzelfsprekend – blijft beschaving een dunne laag vernis. Het veroorzaken van positieve veranderingen vereist zeker momentum maar teveel maakt oncontroleerbare krachten los. Evolutie baa(r)t kinderen; revolutie eet ze op.

Mr. S. (Sergei) Boeke, voormalig marineofficier, is onderzoeker aan de Universiteit Leiden, Campus Den Haag.

Boeken

Liggen blijven. Achter de schermen bij de mariniers van De Punt en de terreuracties van 1973 – 1978

Auteurs	Olof van Joolen & Silvan Schoonhoven
Uitgever	Uitgever Nieuw Amsterdam, 2018
Omvang	224 blz
Prijs	€ 18.99
ISBN	9789046824337

De Telegraaf journalisten Olof van Joolen en Silvan Schoonhoven schreven “Liggen blijven : Achter de schermen bij de mariniers van De Punt en de terreuracties van 1973 – 1978.” Van Joolen is verslaggever Defensie en Schoonhoven is verslaggever terrorisme en veiligheidsdiensten, beide deden voor hun krant verslag van de rechtszaak die was aangespannen door nabestaanden van twee kapers van de trein bij De Punt. In eerste instantie interviewden zij drie betrokken commandanten die vertelden over de pioniersgeschiedenis van de eerste jaren van de Bijzondere Bijstandseenheid Mariniers (BBE-M). Zo kwamen zij in contact met verschillende mariniers die openhartig over de eerste jaren van de BBE vertelden.

Met de gijzeling van Israëlische atleten tijdens de Olympische Spelen in München in 1972 wordt West-Europa op het gebied van terrorisme wakker geschud. De Duitsers beschikken niet over een interventie-eenheid die in staat is om een gijzeling te beëindigen en de situatie eindigt in een drama. Veel landen blijken niet over zo’n eenheid te beschikken en in allerlei worden eenheden opgericht, ook in Nederland. Op de vraag of dit een taak is voor de politie of de krijgsmacht laat de Nederlandse politie weten dat de organisatie niet toegerust is voor antiterreur operaties. De keuze valt daarmee op de krijgsmacht. Nadat de Koninklijke Marechaussee en Landmacht beide aangeven geen eenheden beschikbaar te kunnen stellen, valt de keuze op het Korps Mariniers. Hier wordt de 11 infanteriecompagnie aangewezen als *Close Combat Unit*, nabijgevechtseenheid. Deze naam wordt in de jaren ‘70 van de vorige eeuw echter als agressief bestempeld, waardoor de naam verandert in Bijzondere Bijstandseenheid Mariniers. Begin 1973 beschikt Nederland over een antiterreur-eenheid.

De mariniers moeten echter bij nul beginnen, kennis over antiterreur is in die jaren in Nederland amper aanwezig. Om de achterstand snel in te lopen wordt contact gezocht met Israëlische en Duitse zustereenheden. De Duitsers hebben na München *Grenzschutzgruppe 9* (GSG9) opgericht en deze eenheid ontwikkelt zich snel. Zo voortvarend als dat het in Duitsland lijkt te gaan, gaat het in Nederland in eerste instantie niet. De Koninklijke Marine heeft vanuit Den Haag geen extra budget gekregen voor deze nieuwe taak en de BBE moet het doen met de bestaande middelen. Kleding en uitrusting zijn in die dagen gelijk aan die van de gewone marinier, vandaar dat de beginjaren ook wel de “groene periode” worden genoemd in tegenstelling tot de bekende zwarte coveralls uit de jaren ‘80 en ‘90 en de wolfsgrijze kleding van vandaag de dag. Ook de bewapening bestaat nog uit de reguliere infanteriewapens. Het trainingsprogramma wijkt daarentegen direct af; er is veel aandacht voor het binnendringen van gebouwen, ongewapend vechten, schietvaardigheid, geweldinstructies en mentale weerbaarheid. Maar de eenheid moet opboksen tegen een bureaucratisch systeem, zo zijn alle schietbanen in Nederland ingericht voor schietoefeningen met dienstplichtigen – iedereen netjes op linie - en niet voor dynamische trainingen van antiterreureenheden.

Echt stappen maakt de eenheid pas tijdens de tal van keren dat een beroep op hen wordt gedaan. Met de acute dreiging blijkt in de voorbereiding voor de inzet meer mogelijk. De eerste keer dat de BBE wordt gealarmeerd is in

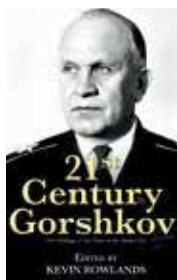
september 1974 als het Japanse Rode Leger de Franse ambassade in Den Haag gijzelt. Terwijl de mariniers zich voorbereiden op een inzet stemmen de autoriteiten in met de voorwaarden van de gijzelaars. De hele situatie duurt zo’n vier dagen en hoewel de mariniers de afloop als een nederlaag ervaren worden er in deze dagen veel waardevolle lessen getrokken. Een maand later volgt een gijzeling in de gevangenis van Scheveningen. Deze gijzeling wordt met succes door de BBE beëindigt, waarmee de eenheid in één klap bekend is. Het jaar erop heeft Nederland de wereldprimeur van een treinkaping als zeven Molukse terroristen bij Wijster een trein kaperen. Twee dagen later gijzelt een tweede groep Molukkers het Indonesische consulaat in Amsterdam. Terwijl de onderhandelingen worden gevoerd beoefenen de mariniers nieuwe inzetmethoden met een ‘aanvalstrein’ voor Wijster en de ‘puincontainer met hijskraan’ in Amsterdam. Tot inzet komt het echter niet. In 1975 hanteert de regering Den Uyl een uitputtingsstrategie van eindeloos onderhandelen en tijdrekken, ook als de terroristen onschuldige mensen doden om hun eisen kracht bij te zetten. In Wijster worden drie gegijzelden geëxecuteerd door de kapers, in Amsterdam viel één dodelijk slachtoffer. Na respectievelijk 12 en 15 dagen geven de Molukkers zich over.

In 1977 kaperen Zuid-Molukse jongeren opnieuw een trein, dit keer bij De Punt. Tegelijkertijd wordt in Bovensmilde een lagere school met 105 kinderen gegijzeld. Opnieuw past de Nederlandse regering de uitputtingsstrategie toe, die inmiddels bekend staat als *Dutch Approach*. Drie weken van onderhandelingen leveren niets op. Met het codewoord *Mercedes* krijgt de BBE de opdracht de kaping en de gijzeling te beëindigen. De mariniers stellen in drie minuten de trein veilig. Bij de simultane actie worden zes terroristen gedood, daarnaast vinden twee gegijzelden de dood. Het jaar erop volgt de laatste Molukse actie als het provinciehuis in Assen wordt gegijzeld. Direct zetten de gijzelaars een slachtoffer in het raam en executeren hem. Premier Dries van Agt geeft de BBE opdracht om in te grijpen. Achtentwintig uur na aanvang van de gijzeling wordt deze met succes beëindigd.

Sinds de onderzoeksjournalist Jan Beckers in 2013 de autopsierapporten van gesneuvelde Molukkers uit de trein bij De Punt openbaar wist te krijgen is er weer volop aandacht voor de treinkapingen. Kamervragen werden gesteld en in november 2014 verscheen het rapport van een ambtelijke werkgroep ‘Beëindiging van de gijzeling bij De Punt in 1977 – Verslag van een archiefonderzoek’. Naar aanleiding van dit onderzoek herschreef de politicoloog Peter Bootsma zijn eerder verschenen boek ‘De Molukse Acties’ (besproken in het Marineblad van mei 2016). Uiteindelijk volgde een rechtszaak aangespannen door twee nabestaanden van de kapers. In diverse media worden de mariniers van de BBE weggezet als ‘moordcommando’s’ of ‘staatskillers’, de treinkapers zijn plotseling slachtoffers. Het zijn deze kwalificaties die de mariniers ertoe aanzet om op de uitnodiging van de twee journalisten van de Telegraaf in te gaan.

Van Joolen en Schoonhoven noemen hun boek ‘een nationale geschiedenis en jongensboek ineen’ en publiceren op een delicaat moment. Weliswaar heeft de rechter de twee nabestaanden op alle punten in het ongelijk gesteld, de advocaat van de eisers heeft hoger beroep aangetekend. Desalniettemin schreven de twee journalisten een levendig boek vol anekdotes waaruit duidelijk naar voren komt dat de eerste Nederlandse antiterreur-eenheid met vallen en opstaan groot is geworden. Openhartig doen de mariniers hun verhaal. De herinneringen zijn soms komisch en dan weer vooral bittere ernst. Het is duidelijk dat de BBE’ers niet als daders weggezet willen worden. Het zijn gewoon mannen die hun taak hebben uitgevoerd en hun taak was antiterreur.

LTKOLMARNIS R.A.J. de Wit

21st century Gorshkov. The Challenge of Sea Power in the Modern Era

Redactie Kevin Rolands

Uitgever Naval Institute Press, 2017

Omvang 192 blz

Prijs € 16,99

ISBN 9781682471593

In dit zevende deel van de serie 21st Century Foundation, waarin belangrijke militair-strategische denkers aan bod komen, staan de ideeën en publicaties van admiraal Sergei Georgiyevich Gorshkov centraal. In tien door *Royal Navy Captain* en academicus Kevin Rowlands ingeleide en geanalyseerde (soms niet eerder in het Engels verschenen) teksten van de bevelhebber van de Sovjetvloot 1956-1985, verschaffen de lezer inzicht in de achtergronden van de expansie van de Rode vloot in de 1960s-1980s. Gorshkovs zienswijze op marinestrategie en doctrine geven daarbij een verfrissende blik hoe een niet-Westerse grote mogendheid tegenover deze begrippen kan staan, naast de in dezen tot nu toe overheersende veelal Amerikaans-Britse visie (Mahan, Corbett) van omstreeks 1900.

Admiraal Gorshkov (1910-1988) rondde in 1931 zijn opleiding tot marineofficier af en maakte als commandant zowel in de Tweede Wereldoorlog als in de periode daarna indruk. Hij droeg als jong officier al grote verantwoordelijkheid in gevechtsoperaties, wist behendig de weg omhoog te vinden binnen het politiek-militaire Sovjetsysteem en ontpopte zich zowel als een vooraanstaand visionair als uitvoerder van Sovjet marinestrategie. Zijn belangrijkste bijdrage was dat hij de Rode vloot in ruwweg 15 jaar tot de machtigste marine in de Russische geschiedenis wist om te vormen. De tot 1960 op kustverdediging geënte relatief bescheiden marine werd door Gorshkov in hoog tempo uitgebouwd tot 's werelds tweede vloot na de *US Navy*, die over de gehele globe haar vlag toonde. Met diverse moderniseringsprogramma's en het invoeren van nieuwste,

geautomatiseerde (wapen)systemen (atoomvoortstuwing, geleide wapens, strategische (nucleair bewapende) raketten), wist de vlootvoogd bovendien structureel de slagkracht van zijn marine dramatisch te vergroten. Hiermee bood hij de Sovjet-Unie de mogelijkheid wereldwijd verdere invloed te verwerven.

Gorshkov was, zoals Rowlands benadrukt, tevens een geduldige alsook gewiekste politicus waar het zijn positie als marinebevelhebber betreft. Zijn vermogen in speeches, ambtelijke nota's en publicaties indringend en politiek succesvol de doorslaggevende rol van een sterke marine bij niet alleen het uitbreiden van nationale macht en invloed naar voren te brengen, maar ook nationale belangen te kunnen beschermen tegen eventuele opposenten, was daarbij een van zijn talenten. De vlagofficier was er bovendien van doordrongen dat het bezit van een omvangrijke, harmonisch samengestelde vloot niet louter alleen in oorlogstijd doeltreffend kan zijn. Zoals Gorshkov in zijn publicaties betoogt is het ook in vredetijd cruciaal over sterke, multifunctionele zeestrijdkrachten met gedisciplineerde bemanningen te beschikken, omdat deze als soft power een land wereldwijd prestige, invloed en potentieel bieden. Het lijkt in dit licht weinig toevallig dat in de in 2015 uitgebrachte en in 2017 herziene Russische marinestrategie, niet alleen de nadruk legt op ontwikkeling van nieuwe wapensystemen en grootscheepse gevechtsoperaties, maar evenzeer op forward presence en invloedssferen.

Dit prettig leesbare boek biedt in het huidige tijdperk van verschuivende machtsverhoudingen nuttig inzicht in het mogelijk denken en handelen van snel opkomende en/of dreigende niet-Westerse grote mogendheden als China, India en Rusland, die met marine-inzet en maritieme exportproliferatie wereldwijd hun invloed willen uitbreiden. '21st Century Gorshkov' geeft de marineofficier van anno nu tevens de mogelijkheid kennis te nemen van uitdagingen die Gorshkov welhaast vergelijkbare context het hoofd wist te bieden, zoals complexe, snel veranderende militair-maritieme technologie en omgevingsfactoren, en een weerbarstige bureaucratische en onvoorspelbare politieke leiding.

dr. A.J. van der Peet

Boeksignallementen

On Thin Ice: UK Defence in the Arctic. Twelfth Report of Session 2017-19

Samenstelling Publication House of Commons (London), 2018.*

derzijds, baart de volksvertegenwoordigers zorgen en doet hen twijfelen aan het Britse vermogen dreigingen in het Hoge Noorden te kunnen pareren. Te meer daar Moskou herhaaldelijk aangeeft haar aanwezigheid en invloed in de Arctic te willen uitbreiden, in een tijdsbestek dat de ijskap zich terugtrekt en competitie om vaarroutes en beter bereikbare grondstoffen internationale spanningen doet toenemen.

* Downloaden:

<https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmdfence/388/388.pdf>

Dit rapport, opgesteld door het *Defence Committee* van het Britse parlement, stelt dat Rusland in het Noordpoolgebied een ernstige bedreiging vormt voor het Verenigd Koninkrijk en roept het kabinet-May op tot het tonen van "greater ambition and apply more resources" voor de eigen strijdkrachten om dit gevaar het hoofd te kunnen bieden.

De parlementariërs komen tot dit advies na een analyse van de situatie in de Arctic tijdens de Koude Oorlog, huidig Britse beleid inzake het Noordpoolgebied alsook de nieuwe veiligheidssituatie aldaar. Decennia van bezuinigingen op de armed forces, afname van expertise als onderzeebootbestrijding en arctisch optreden enerzijds, en een forse toename van Russische slagkracht in het noordpoolgebied die ver uitstijgt boven defensieve noden an-

Het Papoea Vrijwilligers Korps (1961-1963)

'In de wieg gesmoord'

'De Dakotadeur ging open, de trap werd neergelaten, en het eerste wat daar uit het vliegtuig stapte was een grote peniskoker en vervolgens daarachter kwam de drager van de peniskoker met in zijn hand z'n pijl en boog. Niet allemaal zo, overigens, maar wel een paar.' Luitenant der mariniers Jim Enters stond zijn ogen uit te kijken en dacht: 'Jezus, moeten we daar soldaten van maken'. Kort daarvoor was hij met een truck op het vliegveld bij Manokwari aangekomen om de eerste groep Papoearekruten op te halen.

Het Korps Mariniers leidt regelmatig lokale strijders op, zoals in Afghanistan met de *Operational Mentoring and Liaison Teams* (OMLT) of meer recentelijk de Peshmerga-strijders in Koerdistan. Deze opleidings- en trainingsoperaties waren zeker niet de eerste in de geschiedenis van het Korps Mariniers. In de jaren '60 van de vorige eeuw was het korps nauw betrokken bij een nieuw op te richten eenheid. Dit artikel beschrijft hoe mariniers betrokken raken bij het Papoea Vrijwilligers Korps (PVK), een eenheid van geboren junglevechters, de Papoea's van Nieuw-Guinea.

^ PVK'ers poseren samen met plaatselijke Papoeagidsen tijdens de jacht op infiltranten in de omgeving van kampong Manalek. Twee van de gidsen, met ontbloot bovenlijf, dragen G3 geweren van Duitse makelij die zijn buitgemaakt op paracommando's van de Indonesische luchtmacht. (Foto: collectie Hollard, Nationaal Militair Museum)

Nieuw-Guinea is het op één na grootste eiland ter wereld, ten noorden van Australië gelegen. De westelijke helft van het eiland maakte vanaf 1848 deel uit van Nederlands-Indië, het huidige Indonesië. Met het aanhouden van Nederlands Nieuw-Guinea na de soevereiniteitsoverdracht van Nederlands-Indië aan Indonesië in 1949 verplichtte de Nederlandse regering zich aandacht te gaan besteden aan dit tot dan toe in ontwikkeling achtergebleven gebied. Een duidelijke doelstelling hadden ze echter nog niet voor ogen, pas eind jaren vijftig kwam een vastomlijnd plan tot ontwikkeling. In april 1960 presenteerde kabinet de Quay een Tienjarenplan om Nieuw-Guinea klaar te stomen voor zelfbestuur. De Papoeabevolking zou zo snel mogelijk tot een ontwikkelingspeil gebracht moeten worden wat hun in staat zou stellen in 1970 een zelfstandig land te vormen. De Papoea's moesten op korte termijn betrokken worden bij de diverse overheidstaken. Een van die taken was de verdediging van hun eigen land.

Papoeatroepen

Al in 1950 was luitenant-kolonel der mariniers J.G.M. Nass in opdracht van de staatssecretaris voor Marine, H.C.W. Moorman, naar Nederlands Nieuw-Guinea geweest om een eerste rapport op te stellen voor de verdediging ervan. Hij ontbood vervolgens majoor der mariniers KMR W.A. van Heuven bij zich en deelde met hem de hoofdpunten van zijn rapport. Nieuw-Guinea moest in de eerste plaats verdedigd worden door schepen en vliegtuigen van de Koninklijke Marine. Op het land kon volgens overste Nass Nieuw-Guinea het beste verdedigd worden door Papoeatroepen, met voor de extra slagkracht en als ruggensteun mariniers in de kustplaatsen. Hoewel Nederlandse mariniers op den duur weliswaar genoeg jungle ervaring op zouden doen om bepaalde taken goed uit te kunnen voeren, zouden zij nooit de mobiliteit, junglevaardigheid en logistieke onafhankelijkheid van de Papoea's kunnen ontwikkelen.

Om een vlotte samenwerking tussen de Papoeatroepen en de mariniers te verzekeren, zouden de Papoea's opgeleid en aangevoerd moeten worden door speciaal geselecteerd kader, afkomstig van het Korps Mariniers. Aansluitend kreeg Van Heuven de vraag of hij eventueel commandant van zo'n Papoea eenheid zou willen worden. Ondanks dat hij het aanhouden van Nieuw-Guinea zelf een 'dwaasheid' vond, accepteerde hij deze voor hem boeiende uitdaging. Gedurende de jaren '50 werd hij meerdere malen gepolst, maar er gebeurde verder niets. Het duurde nog tot 30 december 1959 voor de politiek er over uit was en Van Heuven werd gevraagd af te reizen naar Nieuw-Guinea om een rapport te schrijven met voorstellen voor de vorming van een Papoea eenheid. Zijn uitgebreide studiereis bracht hem onder meer naar het Korps der Algemene Politie in Hollandia, een Papoeapolitie eenheid onder Nederlands kader, en naar het Australische Papua New Guinea (PNG) waar hij het *Pacific Islands Regiment* (PIR) bezocht. Het

PIR was een militaire Papoea eenheid onder leiding van Australisch kader. Daar vond hij voor een belangrijk deel de blauwdruk voor een Nederlands equivalent. In het rapport wat hij op 2 maart 1960 kon aanbieden aan de gouverneur van Nieuw-Guinea had Van Heuven dan ook een aanzienlijk deel gereserveerd voor een gedetailleerde beschrijving van het PIR.

In mei 1960 besloot de Nederlandse regering tot het oprichten van een Papoea legioen. Het zou een zelfstandig (vijfde) krijgsmachtdeel vormen, naast de Koninklijke Marine, Koninklijke Landmacht, Koninklijke Luchtmacht en het Korps Mobiele Colonnies. Dit omdat de eenheid was bedoeld om uit te groeien tot een zelfstandige defensiemacht voor een onafhankelijk West Nieuw-Guinea, wat eenvoudig los gemaakt moest kunnen worden uit de Nederlandse krijgsmacht.

Lange tijd bestond de eenheid in wording slechts uit twee man. Voor de enorme logistieke slag die geslagen moest worden kreeg Van Heuven luitenant ter zee der 1^e klasse J.H. Rooseboom (administratie) ter ondersteuning. Omdat vrijwel niets meer de formele oprichting van het Papoea legioen in de weg stond, moest eerst en vooral in hoog tempo vanuit Nederland worden gezorgd voor de bouw en inrichting van een gloednieuwe kazerne bij

'In mei 1960 besloot de Nederlandse regering tot het oprichten van een Papoea legioen'

Manokwari, compleet met inventaris, verbruiksgoederen, kleding, garage-uitrusting, wapens en munitie. Als apart krijgsmachtdeel zou de eenheid van een geheel eigen uniformering worden voorzien, compleet met eigen rangonderscheidingstekenen. Voor de uniformering was Van Heuven logischerwijs grotendeels uitgegaan van tropen-gevechtsskleding van de mariniers, zoals dezelfde groene dungaree stof voor het uniform en hetzelfde type veldschoen, stevig en bestand tegen ruw terrein. Als symbool voor het eenheidseembleem koos Van Heuven voor de casuaris, een grote vleugelloze loopvogel met een geweldig uithoudingsvermogen en het enige agressieve en krachtige dier op Nieuw-Guinea. Als wapenspreuk koos hij *Persevero* (ik zet door), wat ook goed zou klinken als wapenkreet. In de zomer kwam majoor der mariniers J.J. Dekker het kleine team versterken om zich te buigen over de benodigde bewapening en velduitrusting. Als standaard infanteriewapen had Van Heuven eerst een op dat moment ultramodern automatisch geweer in gedachten, de Armalite AR-10 (voorloper van de Amerikaanse M16), maar koos uiteindelijk toch voor een eenvoudige grendelkarabijn. Hij had er nog geen idee van wat de vuurdiscipline van de Papoeasoldaten zou zijn, die hooguit ervaring hadden met pijl en boog.

Oprichting

Op 23 februari 1961 tekende koningin Juliana Koninklijk Besluit nummer 62, houdende de instelling van een Papoea Vrijwilliger Korps. Het PVK was daarmee een feit. Van Heuven was ervan uitgegaan zijn kader te kunnen betrekken van de Koninklijke Marine en vooral het Korps Mariniers, om de militaire training op zich te nemen.

Kolonel der mariniers W.A. van Heuven, oprichter en commandant van het Papoea Vrijwilligers Korps. Foto: collectie Muller, Nationaal Militair Museum)

Omdat bij de verdediging van Nieuw-Guinea ook de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht betrokken waren, besloot de politiek dat het PVK-kader samengesteld zou worden uit militairen afkomstig van zowel marine, landmacht als luchtmacht.

De opleidingscompagnie kwam onder commando van majoor Dekker. Als kaderleden had hij drie officieren ter beschikking: 1^e luitenant der mariniers T.H.F. van Hees, 1^e luitenant der infanterie G.B. Hollard (afkomstig van het Korps Commandotroepen) en 2^e luitenant der mariniers KMR J. Enters, plus tien sergeanten van de mariniers, waarvan enkelen voor de gelegenheid tijdelijk waren bevorderd. De Papoea rekruten kwamen uit bijna alle richtingen en vertegenwoordigden vrijwel alle stammen van Nieuw-Guinea. De onderlinge verschillen tussen de stammen waren groot. Gescheiden door natuurlijke barrières van soms maar tien kilometer, konden ze veelal elkaars taal niet verstaan. Ook cultureel en qua uiterlijk waren er grote verschillen, van 1.80 meter lange *marins* tot *kepaukoes* van nauwelijks 1.50 meter. Velen waren afkomstig uit gebieden, waar het leven nog op de grens van het stenen tijdperk verkeerde. Zij waren zò uit de *bush* gelicht en, dikwijls na lange dagen lopen, op een airstrip aangekomen vanwaar zij in een grote zilveren vogel overgevlogen werden naar Manokwari. Hoewel het een cultuurschok voor hen moet zijn geweest, lieten zij daar nooit iets van merken. De opleiding van de nieuwelingen bevatte ook veel meer dan wat gebruikelijk is bij Nederlandse rekruten en vereiste de volle aandacht. Simpele zaken als het gebruik van een douche, het strikken van schoenveters (velen hadden sowieso nooit eerder schoenen gedragen, laat staan gezien) en tal van andere voor Europeanen triviale zaken, waren voor de meeste Papoea's allemaal nieuw. Maar ze pasten zich verrassend snel aan. In verbluffend korte tijd hadden de Papoea's bijvoorbeeld de werking van hun karabijn onder de knie. Niet iedereen schoot even goed, maar terwijl luitenant van Hees van mening was dat 'de beste Papoea-schutter slechter schoot dan de slechtste schutter bij de mariniers' vond sergeant Hakkenberg de schietvaardigheid van zijn PVK-peloton acceptabel. In een dichte jungle, zo redeneerde hij, met hun geruisloze sluipvaardigheid, zouden de Papoea's zelden over grote afstand hoeven vuren. Ze waren bij wijze van spreken in staat om de loop van hun wapen tegen het oor van een tegenstander te zetten, zonder te zijn opgemerkt.

Veldoefeningen

Over het algemeen bleken de Papoea's individueel zeer goed, maar in groepsverband matig. In de opleiding lag dan ook veel nadruk op samenwerking als groep. De Papoeasoldaten blonken vooral uit in hun natuurlijke specialiteiten: spoorzoeken, verkennen, terreinvaardigheid, bivakbouw en het leggen van hinderlagen. In de jungle konden de mariniers nog veel leren van de Papoea's.

Tijdens een veldoefening camouflerde sergeant Huiberts enkele van zijn rekruten en verstopte ze vervolgens

naar zijn beste kunnen in het voorterrein. 'Die vinden ze nooit' dacht Huiberts nog, maar de aardigheid was er al gauw af. De andere Papoea rekruten slopen naar voren en wezen zo de plaatsen aan waar de 'vijand' lag. Het bleek vooral een goede les voor sergeant Huiberts. Een volgende oefening betrof het sluipen door de bushbush. Sergeant Huiberts liet zich ditmaal van een flinke afstand besluipen door zijn rekruten. Na een uur of anderhalf gewacht te hebben vond Huiberts het welletjes, de Papoea's durfden blijkbaar niet dichtbij te komen. Hij floot op zijn fluit en tot zijn stomme verbazing waren de soldaten hem tot op zo'n tien meter genaderd, zonder dat hij ook maar iets had opgemerkt.

'Een voor een werden vijf pelotons PVK ingezet voor de verdediging van hun land'

Tijdens het éénjarig bestaan van het PVK op 23 februari 1962 wist sergeant-instructeur Hakkenberg de specialistische kunde van zijn rekruten optimaal te benutten tijdens een demonstratie voor een keur aan hoogwaardigheidsbekleders en internationale pers. Na ceremonies op de kazerne werd iedereen uitgenodigd om de praktijk te aanschouwen in de jungle naast het kamp. Sergeant Hakkenberg had daar met zijn peloton een schuilbivak ingericht. Via een junglepad werd het gezelschap ernaartoe geleid. Wat het gezelschap niet wist was dat Hakkenberg vooraf zijn soldaten links en rechts van dat pad had neergezet, als struiken. Papoea's van de Nieuw-Guineeraad, journalisten en begeleidende PVK-kaderleden liepen nietsvermoedend over het pad. Ze keken rond...maar zagen niets. Hakkenberg had zijn Papoea's op verschillende afstanden neergelegd en toen het complete gezelschap zich tussen de Papoea soldaten bevond, liet Hakkenberg zijn mannen plotseling opstaan. Het effect was optimaal, ze schrokken zich allemaal rot! Het hele gezelschap was omsingeld, recht in een hinderlaag gelopen.

Operationele inzet

Begin maart 1962 werd in overleg met de gouverneur overgegaan tot vervroegde samenstelling van 'operatieve eenheden' bij het PVK. De militaire inlichtingendiensten waarschuwden dat er meerdere Indonesische infiltraties op komst waren. Indonesië, dat politiek nooit gestopt was aanspraak te maken op het bezit van Nieuw-Guinea, besloot nadat diverse vormen van binnenlands verzet definitief waren bedwongen alle pijlen op Nieuw-Guinea te richten.

Uit psychologische overwegingen tegenover de Papoeabevolking en in het bijzonder tegenover Indonesië, was het van belang dat het PVK zo snel mogelijk liet zien zij aan zij met de Nederlandse troepen gereed te staan voor de verdediging van West-Papoea. Voor het einde van de maand was het al zover: in de nacht van 21 maart 1962 landden de eerste Indonesische infiltranten met gemotoriseerde prauwen op het westelijk gelegen eiland Waigeo. Het hoofddoel van de infiltraties was om de Papoea bevolking te bewegen in opstand te komen

Papoeasoldaten op junglebivak bouwen aan hun pondoks. (Foto: collectie Muller, Nationaal Militair Museum)

tegen de Nederlanders. Naast infiltraties per boot die niet allemaal even fortuinlijk verliepen, gingen de Indonesiërs over tot het parachuteren van eenheden op diverse locaties langs de zuidkust van Nieuw-Guinea. Een voor een werden vijf pelotons PVK ingezet voor de verdediging van hun land. Samen met mariniers en infanteristen van de Koninklijke Landmacht gingen ze op jacht naar de infiltranten, wat zeer lastig bleek te zijn. De grote groepen infiltranten splitsten zich gaandeweg op in kleine groepjes van twee tot zes man en ontteden zich al snel van het merendeel van hun uitrusting en bewapening. De meeste Indonesiërs gaven zich na verloop van tijd over, zonder de strijd te zijn aangegaan.

Tijdens de acties wisten de Papoeasoldaten regelmatig indruk te maken. Tijdens een patrouille op jacht naar infiltranten bijvoorbeeld, als een gecombineerde mariniers-PVK verkenningsgroep op een smal pad omhoog in een vuurgevecht beland. Luitenant Van Hees vergeet nooit hoe PVK soldaat Marius Mote gewond raakte en terwijl het bloed over zijn gezicht stroomde, weigerde zijn positie te verlaten. In plaats daarvan bleef hij waarnemen en hoewel Van Hees zelf niets anders kon onderscheiden dan dichte jungle en opflitsende mondingsvlammen, wist de jonge Papoea een groep van ongeveer twintig infiltranten te spotten die via de linkerflank achter de patrouille probeerde te komen. Net op tijd kon de patrouille terugtrekken voor ze omsingeld zouden worden.

De Papoeamilitairen, nog maar enkele maanden in opleiding, hadden echter nog geen kans gehad hun

specifieke waarde aan te tonen. De meeste Nederlandse commandanten in de actiegebieden hadden er dan ook geen idee van waar de specifieke kracht van de Papoeasoldaten lag. Dit droeg er zeker toe bij dat opdrachten vaak niet op het PVK werden afgestemd. Ze kregen simpele beveiligingstaken, moesten afsluitingen verzorgen terwijl Nederlandse eenheden de daadwerkelijke acties uitvoerden of moesten gezamenlijk opereren met voor Papoeabegrippen trage en 'luidruchtige' KL- en marinierseenheden. Van Heuven bezocht ondertussen samen met zijn dardanel de PVK pelotons in de operatiegebieden. Van Heuven betrapte daarbij een majoor der mariniers met zijn patrouille, die de PVK soldaten als drager gebruikte en achteraan liet lopen. 'Ik wil zijn naam niet vermelden, ik vind het nog jammer dat juist hij het was' schreef Van Heuven jaren later. Vaak werd een PVK peloton opgedeeld en toegevoegd aan - of ten dienste gesteld van - mariniers of landmacht patrouilles. Het meeste succes wisten de PVK'ers te boeken op de zeldzame momenten dat ze in staat werden gesteld zelfstandig op te treden. Ondanks tussentijdse alarmerende rapporten van kolonel van Heuven, die via de gouverneur bij de Commandant der Strijdkrachten in Nieuw-Guinea terecht kwamen, kregen de PVK pelotons in de operatiegebieden keer op keer te maken met dezelfde bevelsproblematiek.

De zintuiglijke waarneming van de Papoea's was onovertroffen. De van nature aangeleerde kunde om te overleven in de jungle kwam tijdens de gevechtspatrouilles steeds weer tot uiting. Een gedraaid

Het 2e peloton PVK staat aangetreden in het ceremoniële tenue. (foto: collectie E. Hagen)

blad (niet eens afgebroken of geknakt) was al voldoende om een spoor op te pakken. Aan de hand van de viscositeit van het sap wat er uit het breukvlak van een afgebroken blaadje kwam, kon een Papoeaverkenner inschatten hoe lang geleden dat blaadje was afgebroken. Aan de hand van de sporen in een kort tevoren verlaten vijandelijk bivak dat door een mariniers-PVK patrouille werd verkend, schatten de Papoeasoldaten het aantal Indonesische infiltranten op maar liefst 70 à 80 man. Onwaarschijnlijk volgens de aanwezige Nederlandse kaderleden, maar later bleek de groep uit 72 infiltranten te hebben bestaan.

Een vroegtijdig einde

Op 18 augustus 1962, het vijfde peloton is dan in de jungle nog volop aan het jagen op infiltranten, treedt het staakt het vuren in werking. Terwijl Indonesische troepen zich samentrekken op de Molukken voor een grootscheepse invasie op de noordkust van Nederlands Nieuw-Guinea, wordt een politiek akkoord gesloten. Onder toenemende nationale en internationale druk moest Nederland de op zelfstandigheid en zelfbeschikking voor de Papoea's gerichte politiek opgeven. Mocht het tot een oorlog met Indonesië komen, dan waren de Verenigde Staten onder president Kennedy niet van plan de Nederlanders militair te steunen. Niet alleen eiste de dreiging van het oprukkende communisme in Vietnam de volle aandacht, ook was het zaak Indonesië tevreden te stellen en te voorkomen dat ook daar communistische invloeden definitief voet aan de grond zouden krijgen. Op basis van het zogenaamde plan-Bunker werd op 15 augustus 1962 in New York een overeenkomst gesloten tussen Nederland en Indonesië, die voorzag in een overgangsbewind door de Verenigde Naties (VN) van 1 oktober 1962 tot 1 mei 1963 waarna het bestuur van

Nieuw-Guinea zou worden overgedragen aan de Republiek Indonesia.

Logischerwijs heerste er grote onzekerheid onder de Papoeasoldaten over hun toekomst. De acties waren succesvol verlopen en toch droeg Nederland het gezag over Nieuw-Guinea over aan de Verenigde Naties. Het viel de Papoeastrijders eigenlijk niet uit te leggen. De onzekerheid leek een belangrijke reden voor de Papoea's van het PVK om zich *en masse* aan te melden voor dienstname in de Nederlandse Krijgsmacht. Ongeveer honderd van hen dienden een verzoekbriefje in met de tekst: *Mau masuk Korps Mariniers* (Wil toetreden tot het Korps Mariniers). De verzoeken konden niet worden gehonoreerd. Nederland was niet de plaats waar deze junglebewoners zich thuis zouden voelen.

Van het Nederlandse kader wilde niet iedereen onder VN-vlag doordienen, kaderleden van andere Nederlandse eenheden kwamen tijdelijk ter vervanging. Om de overdracht van het PVK aan Indonesië soepeler te doen verlopen was besloten geleidelijk aan het Nederlands VN-kader te vervangen door Indonesische VN-militairen. Gaandeweg veranderde hierdoor de sfeer. Indonesische instructiecommando's waren te horen op het exercitieterrein. Voor een aantal Papoea's was dit moeilijk te accepteren, zeker voor de PVK'ers die enkele maanden eerder nog op de Indonesiërs joegen. De Indonesische officieren en onderofficieren leken zichtbaar bang voor de Papoea soldaten. Ze durfden bijvoorbeeld niet met hen naar de schietbaan, die een paar honderd meter buiten het kamp lag. Ze waren er ook niet toe te krijgen iets verder met de soldaten het bos in te gaan. Het Indonesische kader liet alvast wel de stoelen en tafels uit de manschappenkantine verwijderen, de Papoea soldaten

moesten maar op de grond gaan zitten. Op 31 januari 1963 nam de Indonesische majoor Ramly het commando van het PVK over van kolonel Van Heuven. Op 1 mei 1963 werd Nieuw-Guinea door de VN officieel overgedragen aan Indonesië: het Papoea Vrijwilliger Korps werd per direct opgeheven. Het PVK werd door de Indonesiërs beschouwd 'als potentieel politiek gevaar en als mogelijk verzamelpunt voor eventuele dissidenten en opstandige Papua nationalist.'.

Slot

Nederland kon in de uitoefening van haar militaire taken op Nieuw-Guinea eigenlijk niet zonder Papoea's. De unieke ondoordringbare jungle van het eiland was - en is - het terrein waar alleen zij heer en meester zijn. Om het gebied onder centraal bestuur te krijgen, maar ook om het ondoordringbare eiland effectief te kunnen verdedigen, waren Papoea's simpelweg onmisbaar. De Nederlanders op hun beurt zouden – zo was de bedoeling – de Papoea's op weg helpen naar zelfbestuur, met een eigen orde- en defensieapparaat.

In vijf à zes jaar meende Van Heuven een korps op de been te kunnen brengen met een sterkte van 1.500

man actief dienend en zo'n 6.000 oud-soldaten als onmiddellijk oproepbare reserve. 'Met zesduizend van zulke guerrillastrijders achter mij', schreef Van Heuven later, 'had ik wel eens een Indonesische invasiemacht in de jungle willen zien rondploeteren. Ik had er gehakt van gemaakt.'

Voor de Papoea's kwamen al deze plannen te laat. Het zou interessant zijn geweest om te zien hoe dit korps zich had kunnen ontwikkelen tot een nationale defensiemacht voor een vrij West Nieuw-Guinea. Vanwege de politieke ontwikkelingen werd het PVK echter, om met de woorden van Van Heuven te spreken, 'in de wieg gesmoord'. De geleerde lessen – zoals het kunnen leren van de vaardigheden van lokale strijders – zijn daarentegen vandaag de dag nog zeker het bestuderen waard in het licht van huidige opleidings- en trainingsmissies.

Casper van Bruggen is conservator van het Mariniersmuseum.

Bron

Bruggen, C. van, 'Verget ons niet', het Papoea Vrijwilligers Korps, 2e herziene druk, Aspekt 2011, Soesterberg

AANKONDIGING

Technologische master bij Defensie

Bij de Faculteit Militaire Wetenschappen (FMW) gaat in september 2019 de tweede lichting van start van de masteropleiding Military Technology, Processes and Systems (MTPS). Deze deeltijdopleiding heeft een civiele (MSc) accreditatie.

MTPS levert een belangrijke bijdrage aan het identificeren, analyseren en oplossen van complexe technisch-operationele problemen rondom militaire missies en de systemen die daarbij gebruikt worden. De opleiding gebruikt zoveel mogelijk een kwantitatieve benadering en besteedt veel aandacht aan modellering en simulatie. Belangrijke thema's zijn cyber, onbemande systemen, optimalisaties van ondersteuning en inzet, data analyse en LCM.

MTPS is een eenjarige academische master (60 EC) die in deeltijd gedurende twee kalenderjaren, op de vrijdagen, op het KIM, wordt aangeboden. MTPS is primair bedoeld voor defensiepersoneel maar er is (beperkt) ruimte voor externen met een technische HBO of WO-bachelor en enkele jaren werkervaring. Met een technische HBO ben je welkom na het succesvol afronden van de FMW pre-master.

Informatie

Over opzet, inhoud en achtergrond is meer te lezen via www.faculteitmilitairewetenschappen.nl

Voorlichting

Dinsdag 5 maart 2019 van 17.45-19.30 uur, in de Kromhoutkazerne te Utrecht (wel aanmelden).

Mail naar master.mtps@mindef.nl voor alle vragen over MTPS en om je aan te melden voor de voorlichting.

In deze rubriek komen leden aan het woord die zijn uitgezonden of in het buitenland zijn geplaatst. Deze keer is dat LTZ1 Jur van Kasteren MSc, 42 jaar. Momenteel volgt hij de Hogere Stafopleiding in de 133e divisie aan de Koninklijke Militaire School (KMS) in Brussel

Sinds 1996 dient LTZ1 Jur van Kasteren bij de Koninklijke Marine. Na het afronden van de initiële opleiding tot zeeofficier heeft hij diverse varende functies vervuld aan boord van M-fregatten en mijnenjagers. Na de duikopleiding in 2006 is hij als Hoofd Specialistische Duikteams bij de Duik- en Demonteergroep werkzaam geweest. Van 2006 tot 2009 heeft hij in deeltijd een masteropleiding aan de Business Universiteit Nyenrode afgerond. Na de opleiding tot EOD-officier bij de Koninklijke Landmacht is hij werkzaam geweest als stafofficier en later als commandant van de Maritieme EOD-compagnie. Van 2015 tot 2016 is hij werkzaam geweest als militair analist in Den Haag. Voorafgaand aan de Hogere Stafopleiding heeft hij commando gevoerd over Zr. Ms. Vlaardingen. Naast deelname aan diverse varende NAVO-missies en vlootverbanden, heeft hij ook deelgenomen aan de VN-operatie MINUSMA in Mali.

Wat houdt de opleiding in?

‘De Hogere Stafopleiding waaraan ik deelneem heeft als doel officieren voor te bereiden op het uitoefenen van hogere bevelvoerings- en staffuncties in een nationaal en een multinationaal/internationaal kader. Deze opleiding beoogt bij de stagiairs de competenties te ontwikkelen die in het domein *operaties, management & leadership* en *veiligheid & defensie* vereist zijn. De hogere stafopleiding duurt een jaar en is civiel erkend als een masteropleiding in politieke en militaire wetenschappen.’

Waarom bent u deze opleiding gaan doen?

‘Omdat ik verwacht dat ik een grotere bijdrage kan leveren aan defensie in het algemeen en de Koninklijke Marine in het bijzonder, neem ik deel aan deze opleiding. Vanwege het internationale karakter van de opleiding (13 nationaliteiten), mijn interesse in de Belgisch-Nederlandse militaire samenwerking en de kans om mijn Frans te verbeteren, heb ik besloten de opleiding in België te volgen. Bijkomend voordeel is dat de opleiding me nog een volwaardige mastertitel oplevert.’

Opening van het academisch jaar 2018-2019 bij de Hogere Stafopleiding divisie 133, waarvan LTZ Van Kasteren deel uitmaakt.

Hoe is het voorbereidingstraject verlopen?

'Het voorbereidingstraject was beperkt tot de noodzakelijke administratieve handelingen. Tot aan mijn zomerverlof heb ik namelijk doorgevaren als commandant van Zr. Ms. Vlaardingen. Vanwege de adelborstenkruisreis kon ik niet aan de pre-HDV deelnemen. In vergelijking met de Koninklijke Landmacht (zes maanden) en Koninklijke Luchtmacht (zeven weken) is het voorbereidingstraject van de Koninklijke Marine met een week sowieso het kortst.'

Hoe ziet een gemiddelde studiedag eruit?

's Ochtends vertrek ik op de fiets van mijn appartement richting de KMS. Fietsen in Brussel is echt *urban survival*, dus met helm, veiligheidshesje en wild knipperende fietsverlichting slalomend tussen het verkeer door, samen met mijn Nederlandse luchtmacht-collega. Om kwart voor acht beginnen de lessen, vaak frontaal in een grote collegezaal. De lessen duren veelal de hele dag. De avond gebruik ik voor sport, het nodige voorbereidingswerk of een sociale activiteit met mijn klasgenoten of met andere expats. Elk weekend keer ik terug naar Utrecht en probeer ik mijn aandacht volledig op mijn thuisfront te richten.'

Wat maakt de opleiding bijzonder?

'Hoewel de vorm wat klassieker is dan in de Nederlandse HDV, geniet ik met volle teugen van deze opleiding. De onderwerpen en sprekers zijn over het algemeen erg interessant. Met name vakken die betrekking hebben op het grensvlak van politiek en defensie, maar ook geopolitiek vind ik zeer boeiend.

Ook de samenstelling van de klas, met naast Belgische officieren ook officieren uit Burkina Faso, Gabon, Marokko, Niger, Tunesië, Libanon, Canada, Verenigde Staten, Duitsland, Frankrijk en Zwitserland, draagt bij aan veelzijdigheid van de opleiding. De opleiding bevat 10 weken samen met de Nederlandse HDV-klas, dus ik leer ook mijn collega's in de Nederlandse opleiding kennen. Het is erg leuk om het verschil in dynamiek tussen de Belgische en de Nederlandse klas te zien. Nederlanders zijn over het algemeen heel uitgesproken en direct, terwijl de Belgen bedachtzaam zijn en meer oog hebben voor de relatie. Ook collega's uit de andere landen bieden vaak een mooie spiegel. Tot slot biedt de nabijheid van de EU en de NAVO de gelegenheid deze organisaties beter te leren kennen.'

Met welke onderwerpen houdt u zich bezig?

'Een van mijn opdrachten is om een paper te schrijven over de ontwikkelingen bij de EU op het gebied van (maritiem) militaire samenwerking. Met de ontwikkelingen omtrent PESCO (*Permanent and Structured Cooperation*) en de discussies over een Europees leger is dit heel erg actueel. Gaan deze initiatieven echt leiden tot verdere militaire integratie of is het vooral retoriek om iets in beweging te krijgen dat muurvast zit?

Een andere opdracht is een consultancy opdracht bij het NAVO-hoofdkwartier. Mijn Nederlandse en Duitse collega's en ik moeten advies geven over het zgn. *Common Funded Capability Development Governance Model*. Hiervoor biedt de KMS ondersteuning aan van 'echte' consultants die ons de kneepjes van het vak bijbrengen. Het

Luchtfoto van de Koninklijke Militaire School in Brussel.

model is tijdens de laatste NAVO-top in Brussel in juli jl. aangenomen door de lidstaten en heeft als belangrijkste doel de doorlooptijd van gezamenlijke (*common funded*) materieel-programma's te verkorten. Als 'consultants' mogen wij op basis van de theoretische beginselen van *governance* advies uitbrengen. Het is een fantastische opdracht omdat we in de keuken van de NAVO mogen kijken en zelfs in de pannen mogen roeren.

Maar de grootste kluif is het Research Paper. In dit academische werk richt ik me op de keerzijde van de toenemende regeldruk en de toenemende druk om *compliant* te zijn aan deze regels. In de praktijk heb ik gezien dat dit verlamdend kan werken, zeker als je persoonlijk aansprakelijk gesteld kan worden voor een bedrijfsongeval. Misschien hebben we inmiddels wel zoveel regels, zeker bij complexe taken, dat het onmogelijk is om 100% *compliant* te zijn. Reken maar uit: als je aan 100 regels moet voldoen met elk een kans van 99% dat het voor elkaar is, is de totale kans nog geen 37%! Als je desondanks kiest om toch de opdracht uit te voeren en het lukt dan is er geen probleem (*can do* als deugd). Indien er echter een ongeval plaatsvindt, kan het Openbaar Ministerie de werknemer vervolgen, zoals gebeurd is met duikleiders van de DDG naar aanleiding van het tragische duikongeval in Curaçao in 2015 (*can do* als verwijt). Ik hoop met mijn onderzoek argumenten aan te voeren om de trend van toenemende regeldruk te doorbreken; de mens is immers geen computer die je eindeloos kunt programmeren, een complexe opdracht geeft en dan verwacht dat hij geen fouten maakt. Om deze verlamming te voorkomen, moeten we naar een systeem dat regelgeving de werknemer ondersteunt en niet bestaat om aansprakelijkheid te verleggen.'

Brengt deze plaatsing extra uitdagingen met zich mee?

'Mijn belangrijkste zorg blijft nog altijd mijn thuisfront. Na 22 jaar bij de Koninklijke Marine heb ik, net als vele militairen, te veel gevraagd en te weinig terug kunnen geven. Amber en ik hebben samen drie jongens van 8, 5 en 3 jaar oud, maar de zorg voor hen rust grotendeels op haar schouders, terwijl zij ook een carrière heeft. Omdat ik dit jaar doordeweeks in Brussel woon en de vakantieperiodes niet allemaal overlappen, is deze periode zwaarder dan de periode als commandant van Zr. Ms. Vlaardingen. Als het werk niet zo mooi zou zijn en mijn vrouw niet zo sterk, zou het allemaal niet mogelijk zijn. Ik ben haar dankbaar dat ze mij dit gunt.'

21 maart 2019 KVMO-Veteranendag

Bent u Veteraan en KVMO-lid? Noteert u dan alvast het volgende in uw agenda:
op donderdag 21 maart 2019 vindt voor de zesde keer de KVMO-Veteranendag plaats!

De locatie is dit keer Den Helder. Naast een bezoek aan een museum naar keuze, een lunch en enkele presentaties is de KVMO-Veteranendag vooral ook een reünie.

Het exacte programma wordt nog bekend gesteld, evenals de wijze van aanmelding. Houdt hiervoor het Marineblad, de website en Nieuwsbrief van de KVMO in de gaten. De bij de KVMO bekende Veteranen ontvangen een uitnodiging voor deze dag.

Het hoofdbestuur van de KVMO verwelkomt haar nieuwe leden!

ADB	T.T.P. van den Berg
ADB	Y. Bonarius Jager
ADB	Q.C. Cremer
ADB	J.J. van Dijk
ADB(TD)	J.W.L. Eerland
LTZ1	S. Hovens
ADB	R.L. Jonkers
ADB	J.P.D. de Kievit
ADB	L.R. Muller

LTZ1(LD)	A. Oosterbeek
KAPTMARNS	J. Riegen
ADB	M.G.J. Sandiford
LTZ2OC	A.C.L. Solleveld
ADB	C.M. Versteeg
LTZ3	B.J. Visser
ADB	S. Wiersma
ADB	S. van der Zwan

***Gedurende het winterverlof is het
kantoor van de KVMO gesloten van
21 december 2018 t/m 6 januari 2019.***

In Memoriam

Het hoofdbestuur van de KVMO heeft de droeve plicht u in kennis te stellen van het overlijden van:

LTZ1 b.d. **W. Diepering** († 12 november 2018)
LTZ1 b.d. **J. van Herk** († 2 oktober 2018)

LTZT1 b.d. **D.W. Hendriks** († 23 september 2018)
KTZE b.d. ir. **R.H. de Groot** († 19 juli 2018)

Wij betuigen de nabestaanden onze deelneming en wensen hen veel sterkte toe.

Activiteiten 2019

ALGEMEEN

21 mrt **KVMO-Veteranendag**

Locatie : Den Helder
Informatie : Houdt voor aanmelding en het programma het Marineblad, de Nieuwsbrief KVMO en www.kvmo.nl in de gaten

restaurant. Het bezoek aan het Loodswezen wordt aangeboden door Rayon Zeeland van de KVEO.

11 mei **Battle Field Tour Waterloo (KVNRO)**

Tijd : 9.00 – 17.45 uur
Kosten : € 50,00 exclusief lunch
Informatie : voor het volledige programma, zie www.kvmo.nl, onder activiteiten

AFDELING MIDDEN

5 feb **Borrels**

2 apr Locatie : Kromhoutkazerne, V6 huiskamerbar
Tijd : 16.30 – 18.30 uur

7 juni **Barbecue (KVMO)**

Locatie : De Merelhoeve, Nieuw en St Joosland
Aanvang : 18.00 uur

4 jun **Barbecue**

Locatie : Kromhoutkazerne, K9 Vossengat
Tijd : 16.30 – 19.30.30 uur

24 sept **Bezoek aan het Bevrijdingsmuseum Zeeland (KVEO)**

Locatie : Nieuwdorp
Informatie : Centraal zal daarbij staan het op 25 oktober 2019 officieel te openen Bevrijdingspark, dat het verhaal vertelt van de Slag om de Schelde, de sleutel tot de bevrijding van Nederland

AFDELING ZUID

12 jan **Nieuwjaarsreceptie (KVMO)**

Locatie : Stationsrestaurant Vlissingen
Tijd : 14.00 - 18.00 uur

13 okt **Mosselmaaltijd (KVMO)**

Locatie : De Merelhoeve, Nieuw en St Joosland
Aanvang : 13.00 uur

16 apr **Bezoek aan het Loodswezen**

Locatie : Prins Hendrikweg 52, Vlissingen
Aanvang : 10.30 uur
Informatie : Met rondleiding op het moederschap.
Aansluitend lunch, op eigen kosten, in de stationsrestaurant Vlissingen. Recent is deze locatie omgetoverd in een Moluks

Alle activiteiten staan open voor KVMO leden, ook als een andere vereniging de organisatie verzorgt. Voor vragen of nadere informatie over het programma kunt u mailen naar: KVMOZuid@aim.com

DE DEADLINE VOOR HET AANLEVEREN VAN KOPIJ VOOR DE RUBRIEK KVMO-ZAKEN VOOR HET FEBRUARINUMMER IS 7 JANUARI 2019.

De Koninklijke Vereniging van Marineofficieren

Ereleden:

KTZT b.d. ir. S.J.J. Hoffmann
KOLMARN b.d. A.H.P. Knoppie
KTZ b.d. L.J.M. Smit
KTZA b.d. drs. T.G.D. Steenbeek
KLTZ b.d. mr. O.W. Borgeld

Hoofdbestuur:

Voorzitter:
KTZ ing. M.E.M. de Natris
Vice-voorzitter:
KTZ ing. W.P. Groeneveld
Secretaris:
LTZzOC (LD) N.J. van Lierop
Penningmeester:
KLTZ (LD) H.M.J. van de Burgt
Namens Afdeling Noord
KLTZ (LD) J.L. ten Berg
Namens Afdeling Midden
KLTZ H.M. van Rijn

Namens Afdeling Zuid

KLTZ R.O.P. Pulles
Namens Afdeling Caribisch gebied
KLTZ (LD) C.M. van der Pijl EMSD
Namens Werkgroep Postactieven
KLTZ b.d. M.A. Eland
Namens Werkgroep Elders Actieven
LTZ1 (LD) KMR M. Venema
Namens Werkgroep Jongeren
LTZ3 (LD) H.M. Krul
Namens de Werkgroep Genderbeleid
KLTZ b.d. M.A.W. Riemens

Afdelingsbesturen:

Noord:
KLTZ (LD) J.L. ten Berg
KLTZ b.d. P.J. van Maurik
KLTZ b.d. B. Fritzsche
MAJARN b.d. M.M. van der Hoek bc
LTZ1 (LD) P.Y. Handgraaf-Blok

Midden:

KLTZ H.M. van Rijn
KTZ (TD) ir. J.J. Bleijs
KLTZ b.d. J. de Jonge
KTZ b.d. H. van Eijdsen

Zuid:

KLTZ R.O.P. Pulles
maj KL b.d. P. van der Laan
KLTZ (SD) b.d. A.J. Zwiers
KLTZA b.d. P.A. Brons
(postactieven)

Caribisch Gebied:

KLTZ (LD) C.M. van der Pijl EMSD

KVMO-leerstoel

Universiteit Leiden:
Prof. dr. T.B.F.M. Brinkel

Adres secretariaat:

Wassenaarseweg 2
2596 CH Den Haag
T : 070-3839504
F : 070-3835911
E : info@kvmo.nl
W : www.kvmo.nl

De KVMO heeft een samenwerkingsverband met Onderlinge Bijstand (www.onderlingebijstand.nl). Voor nadere informatie of het verkrijgen van aanvraagformulieren kunt u contact opnemen met het secretariaat KVMO.

**Het hoofdbestuur
van de KVMO, de
medewerkers en
de redactie van het
Marineblad wensen u
prettige feestdagen en
een voorspoedig 2019**

